

AKADEMIA E SHKENCAVE DHE E ARTEVE E KOSOVËS
SEKSIONI I GJUHËSISË DHE I LETËRSISË

Ali Podrimja

VEPRA

VËLLIMI I DYTË

PRISHTINË, 2013

KOSOVA ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
SECTION OF LITERATURE AND LINGUISTICS

Ali Podrimja

WORKS

II

Editorial board:

Ali Aliu, editor
Rexhep Ismajli
Eqrem Basha
Sabri Hamiti
Mehmet Kraja

PRISHTINË, 2013

AKADEMIA E SHKENCAVE DHE E ARTEVE E KOSOVËS
SEKSIONI I GJUHËSISË DHE I LETËRSISË

Ali Podrimja

VEPRA

VËLLIMI I DYTË

Redaksia:

Ali Aliu, redaktor përgjegjës
Rexhep Ismajli
Eqrem Basha
Sabri Hamiti
Mehmet Kraja

PRISHTINË, 2013

DHIMBË E BUKUR

Rilindja, 1967

NJI SHPIRT KULLË E NALTË E METOHISË

SËMUNDJA

Na të gjithë jemi të sëmunië prej diçkafit,
M' thotë një mik i harruem n' bjeshkë
E druvari n' pyll pret me sopatë
Pishën e rritun n' shkamb me vjet.

Tevona miku im i urtë, shton se andrron
Ujvarën e hijesueme e zjarrin që shkimbet
E prap jeton, trupin e mikeshës që etjen
Shuen e mëkatin verbon n' kallje t'epshit.

Kështu një herë mikut tim të mirë
Diçka n' tru e errtë iu ngulit me pahir –
Sopata rand prap tingëlloi n'pyll
E qiellin e vet humbi n'ramje një yll.

Në qytet flitej si n'bjeshkë ishte ngjitë
E kërkonte shpëtim prej do shpirtrave t'largët –
O, dash'ninë urrejtja ia kishte prekë
Ajo sëmundje e pashërueshme n'jet'.

KANGA E VERDHË

Azem Shkrelit

Lehtë si puhija hyni në botën e pikllimit
Ajo hije e shëmtuet verdhësije
E na mbylli n'heshtje t' gjakut –
Shpëtim tash kërkujmë prej kangës e bukurisë.

Kush mundet me e shue zjarrin
E mos me u djegë n' flakën e agimit,
Kush mundet me e shkulë at thikë
Prej drunit t' harruam jashtë blerimit?

Hyni ai zog i zi e i përflaku dhimbjet,
Hyni me frigën e kujtimeve t' zgjueme,
Me vetminë e netëve t'shurdhta qetësije
E i vrau t'gjitha kumbonat e durimit.

Lum i hutuem rridh, rridh kah drita!

VETMIJA, TRUMPETA

Fabredin Gungës

Asnji shteg me ikë e kurrkund kal' i bardhë.
N' andërr tash na viziton një mysafir i blert'
E zani i shterun i kohës trumpetë e largët,
Pesh' gjakun e çon me u shndërrue n' kangë:

Bylbylin me ia rrëxue n' krah vashës
E lumit t' harlisun me ia ndërrue shtratin,
Me i këputë mu n'bel lulet e heshtjes
Si za i dëshirës që larg tingëllon...

Dikush n'mue qau e s'di a e ndiue kush jasht',
Dhe, qe – u mbylla n' vedi tue kërkue kalin e bardhë t'erës.
O, egoizmi im athue qenka lojë e mashtrimit
Apo braktisje prej dhimbjes me jetue edhe mbas vdekjes?

Për çudi t' habiti pak buzëqeshja ime fëminore
Dhe maja e shpatës n' bebza t'dritës.
Za i humbun ku tash tingëllon?
Ajo trumpetë n' gishta t' mugulluem t' verës.

BALADA

Adem Gajtanit

Tre kalorës
Shilajnë kuajt me më mbërri
N' hapsinat e dritës.

Kalorsit e zij n'kuajt t' bardhë.

Maje bjeshkës së blerueme
Nji yll i largët dhe i shëndritshëm
Ua ndriçon rrugën.

Nji yll i largët dhe i shëndritshëm.

Muratorët deri n'fluturim t' zogut
Ngrehin Urën e Fshejtë
Ku me dijtë për t' satën herë.

Deri n'fluturim t'zogut ajo urë e nemun.

Flakë e kobit, shporru
Prej bardhësive –
Tre diellna të shuem.

Tre detna s'e lajnë andrrën time.

Nga furtuna e gurit

Dridhet nalt

Nji yll i largët dhe i shëndritshëm.

Kalorsit e zij n' kuaj t' verbuem.

VJESHTA OSE ELEGJI PËR GRUEN NË KALIM

Ia çeli dritaren time gjethit t'ramë,
E mbyll vaji i fëmijve t'lagjes,
Që harruen duert me i marrë
N'ikje prej blerimit t'thamë të verës.

Tanë kohën e lume tash flasim
Për gruen që na i vodhi shikimet
Në kalim si engjull i bardhë
E na la në hije të mallëngjyem.

Ia çeli dritaren tim gjethit t'ramë
U bërtas fëmijve që luejnë me zjarr –
Nji stuhi e mbyll e gjatë i ndiej trokitjet
E zogut që kërkon t'struket n'timen dhomë.

Çka me ba, shtatori në maje
T'gishtave të mij dridhet e njerzit
Shetisin pa e dijtë se shkelin n'kët flakë
T' padukshme e t' naltë që i djeg n' shpirt.

E unë, më besoni, urrejta vetëm at grue
Në kalim si hije e randë që hyni
Në dhomën time e m' shtyni
Me dashunue gjethin e ramë

BUKURIJA

E zgjata dorën në livadh lulen me këputë,
“Mos! – fqiu im i dashtun më bërtiti –
Ka me u vyshkël!”
Unë qava për saksinë time të thatë.

E zgjata hapin, kalin e bardhë m’e mbërri –
Vashën e andrrueme kaheërë.
“Mos!” – përsëri m’u gjegj fqiu.
Unë qava me mall edhe atëherë.

E hudha dorë në gjithësi me pikllim –
Çel e mshel sytë dritë m’â ba.
“I lumi ti” – dikush m’ bërtiti n’ përçafim
E kurrjë tjetër s’ pashë as ndjeva ma.

Sot e at ditë kudo po e kërkoj fqin tim të mirë.

LARGËSITË E ZGJIMIT

Më zgjo derisa andrroj
Fluturimin tand n'hapsi.

Më zgjo n' mes meje e shpirtit
– Si pranverën blerimi,
Si detin largësitë, më zgjo.

Më zgjo n' mes meje e diellit
Dhe m' trimno, m' trimno
Para thikave kur mashtroj
Kohën me jetue jetën e kangës.

Më zgjo, se dashunojmë
Vetëm me mundë urrejtjen,
Vetëm me harrue vdekjen
Dhe mos me qenë të vetmuem
N' jetë – t' huej e t' largët.

Më zgjo derisa andrroj
Fluturimin tand n' hapsi –
Zog i humbun n' rê!

DRITA

– Çka kërkon në jetën time
E panjoftun?

– Çelsin e artë të buzëqeshjeve,
Djalosh, drynin e zi të pikllimeve.

– Çka kërkon në qiellin tim
Zog shetitës

– Naltësitë e kthjellta e hapsinën time, trim.
Foli i shejti n' gjuhën e vet e iu vu mbas vrapit t' erës.

– Çka kërkon në livadhin tim
Nanë e dashtun?

– Fëmininë e djalit tim, përmendore
E gërshetat e gjata t' çikës, skyfteri im...

Shkrepi 'i gaz e shiu m'i lau sytë,
Gufoi deti e m'i muer kambët hua

E u ngjit maje një kodre të blertë –
O, sa goditje t' randa e kaq hapsi liriye

Zoti im, Zoti im i dashtun!

SHETTËTJA NËPËR KOHË
ME FYELLIN E REXHËS

Si beduini oazën në shkreti
Kërkova oazën e gjallesës sime –
Flaka m’i dogj krahët e dëshirës.

Iu luta shkambit në fëmëni
Me ma falë fuqinë si t’rrefesë –
Guri m’u ba fjala e gjakut.

Nanë e quejta ulkojën e malit
E shinat erdhën si ujnate pranverës
E m’i fshinë gjurmat n’kafkën e vdekjes.

N’fushën e shpirtnave tash dal i pastërt
E notoj nëpër dritë “Largohu prej meje!”
M’thot një hije vjeshte.

Ulem pranë diellit dhe ndiej rritjen time
Si terrin shter e dritën ndez –
Vedit të vërtetë kah i kthehem unë.

Gishtat t'u thafshin, o djall,
O, perëndi –
Bukur po i bie atij fyelli!

Bija e Lalës ia çelte derën
Kalorsit të verës
Me hy në jetë.

AGIMI

Besim Bokshiti

Nusja i zdesht teshat e nusnisë,
Trimat i varin armët e burrnisë.

Shpirti i humbun shndërrohet n' lule.

Be e rrufe bajnë fshataret e Metohisë
S'e ka shoqin ai djalë n' shtatë katunde –
E carrokët para tupanit plakin fëmininë.

Nandë gra ia krehin flokët e artë t'Bukurës së dheut,
Nandë burra ia ruejnë buzëqeshjen n'kulla t'sedefta.

Drunit t'zi i del tymi deri n'maje.
Lumi shpëton hapin e gjatë me shue atë flakë
E zogu fluturon n'qiellin e hapët t'synit.

E Bukura e dheut shetit me një drandofille t' kuqe n'zemër.

Cilën derë t'ia çelish asaj drite t'rumbullakët
S'e zen me hy as me dalë.

Cub i maleve, kah i ke mësy
A po shef drita t' ka burgue
E kurrkush s' t' thërret me u strehue?

Ruejna zot prej atij axhamije
Ia kishte zanë t'gjitha pritat t'Bukurës së dheut!

Kush guxon me këputë kët lule liriye?

NJI SHPIRT KULLË E NALTË E METOHISË

Esad Mekulit

E pashë një shpirt si shetitte
Rrugëve të dashunisë,
Rrugëve të dhimbjes. E pashë –
Vetëm unë e di çka i flitte
Zogut në qiell...

Zjarrin e mëshefte në fund të detit,
Zjarrin e vente maje luleve
E s'e kallte blerimin as ujin ai trim.

E pashë një shpirt gurë kur u ba
Në livadhin tim të kositun
E një dritë n'ballë kur iu ndez –
Stuhia kurrma s'mund ta fikë.

Një shpirt kullë e naltë e Metohisë.

VDEKJA E DASHUNISË - POR FILLIM I KANGËS

FJALA PËR DASHUNI

Krejt çka asht e bukur
Për dashuninë
Ende nuk asht thanë.

(Prore mbetet diçka për t'u thanë
N' emën të një kohe
Në jetë – heret ose vonë)

Ajo gjithmonë vjen
Kur harrojmë me dashunue
Dhe e sos botën
Për një sëmundje e vdekje.

Ajo kurr s'asht
Vetëm e sotme
Gja e largët dhe e vjetrueme.

Krejt çka asht e bukur
Përherë e pathanun mbetet
Dhe e kërkueme në jetë.

NJERIU DHE DETI

Vjen njeriu i eçtuem atje
E kërkon shpëtim prej zjarrit –
E tanë bota i ban konak me mirëseerdhe.

Nji fener ia tregon rrugën
Përtej sa bjeshkëve e fushave
Dhe kohën ai e shndërron n'rritje,
N'ecje kah vetveti ose kah deti.

Udhton e udhton me gomar e aeroplan
E kurr vetvetin s' mundet me e kalue as me e mbërri.

Njimijë e sa mrekullina i ban
Maje një shpate vdes si fakir –
E lind, gjithmonë i ri,

Gjithmonë i madh n'ecje kah vetveti ose kah deti.

E zhytet,
E shetit n'botën e algjeve,

E shuen etjen me zjarr –
O, ai trim axhami.

Zbulon qytete t'panjofituna e fshate
E për dreq një herë e çojnë ernat e jetës
Një hyrije,

Një herë të vetme –

E humb në sytë e saj magji
E kurrkush ma s'e shef –

E njerzit n' bregun e detit sjellen n'rreth.

KUSH PREKU FUNDIN E DETIT
S'ASHT MES NESH

Bukurija s'asht bukuri
Nëse s'e ka shëmtimin e vet –
E kush preku fundin e detit s'asht mes nesh.

Secilit dhimbja na takon
Si dashunija nëpër kohna e mote
Bari rritet e rritet harrimi –
E kush preku fundin e detit s'asht mes nesh.

Nji kohë kurr s'asht mjaft
Me lindë, me jetue, me vdekë.

Asht një det në jetën tonë
Ku lypset naltësi e madhe e vjet
Me ra në fundin e një shpirti;
Me ia zbulue vetveten botës e njerëzve –

E kush preku fundin e detit s'asht mes nesh.

NATA

Mbyllja në hapsi e një barkë në det.
Nxitimi i udhtarit t'vonuem me mbërrijtë
N' konakun e vetmuem mbas kodrës së largët.
Ajo drenushë e rrëxueme n'gjuj para gjuetarit të marrë
E ajo orë e madhe që mat ecjen e ujit n'luginë.
N' periferi llampa e ndezun me hy n'qytet pa frigë,
Kurse druni i pambërrijtun rritet e rritet mbi mue dhe botën.
N'jugun e mërzitshëm t'sendeve t'harrueme
Gjeometrija e ngrahun e ramjeve mbas dash'nisë e mëkatit.
Ai kasnec i parë dhe i mbramë mes dy lindjeve
E ai fëmi i mplakun mes dy heshtjeve mbrenda një dite –
Doli me shetitë nëpër kohën e pranishme e t'largët.
Mbyllja në hapsi e një barkë në det.
O, a kanë me m'gjetë ndokund? Zarathustra iku në mal
E m'la tue luejtë me flutura e dikush e theu kutinë e andrrave
E çelsin e hudhi n'det. Tash si me çelë kangën time
E me i ruejtë sytë prej verbnimit? Si me t'pagzue,
Moj furtunë e shpirtit?... Zarathustra kah iku?
O, a kanë me m'gjetë ndokund?
Qetësija m'shurdhoi e sa i fuqishëm zani i kumbonareve!
Ai çels i mësheftësive e ajo traththi e randë

Dhe e dashtun e fjalës mes dritave që e sos vetëm flaka e vet
Para fshisve t'urtë me shpuza t'bardha ndër duer,
Që ia humbin rrugën n'pyll me p'rendue n'kujtesë.
Mbi mue dhe botën qielli i hapët dhe i pafund.

QETËSIJA E HUMBUN

Dikush këndon nën dardhën e kohës dhe vdes i giorë.
Dikush shtatë lëkura i ndërron si gjarpri e jeton
Vetit ia ndez një diell në dorë
E del me shetitë nëpër botën e bardhë.
Dikush e kërkon vedin n'harrim
Me u ba gur i urës ma t'bukur n'kujtim
E shkon mbas erës e flut'rave
Dhe papandehun, në një verë
Para Krishtit ose shumë mbas nesh,
E qëllon një pushkë e dash'nisë n'kalim –
E çka mbeti prej asaj shetitje
Vetëm një emën i vogël e një zjarr i ndezun
Sa me u pri breznive n'amshim...
Një yll ndalet maje thirrjeve t'mija
E i then portat e kangës –
O, mysafir vedin përherë n'jetë e kemi.
Dhe ku me e dijtë prej kah një kalorës
Vjen e zhytet e zhytet në detin tim,
E ky deti im, për çudi, humb
Nga të prekunit e tij si mos me qenë –
Njerzit atëherë lëshohen deri n'skaj t'horizontit

Dhe nuk munden me e gjetë as n'shpirtin tim,
E unë shtrihem në livadh
E flas, e flas
E kurrkush nuk më ndien.

KIPCI

Ngris shpatën e drejtësisë –
Ai detin
Në dysh e ndan

Dhe i mirë e i keq kalon.

Mbjelli lule drite –
Ai erë u merr
E kohën zgjon.

Unë këndoj –
Ai m'braktis
Nga kurrgjaja e heshtja.

Ma sjellin pushkën e babës sim...

Njeriu i verbët
Qëndron i vramë në mue
Qe njiqind vjet.

Za i panjoftun
Deri kur me t'xhveshë
Prej territ

Kumbonare e shurdhët?

THIRRJE KANGËS

Nuk këndohesh gjithmonë me qenë kangë.
Nuk këndohesh kurr deri në fund
Muzikë e randë.

Nuk këndohesh krejt pse mbarimi yt
Asht fund i pakryem i botës,
Vdekje e gjatë,

Këpurdhë e bime n'trunin e pafjetun
Buzë kronit të dritës
Nji natë...

Hape qiellin e bukurisë pa cak e hile,
Hape mbi kokën e fëmisë
Që ngan mbas ngjyrave t'tua me u djegë.

O, këndou me za e përditë derisa t'më vjedhish të tanë,
Këndou edhepse nuk je gjithmonë kangë –
Krejt çka asht e jotja ta fala hija ime e ndritshme.

Nëse gëzon shpëtimin prej gjakut t'zi
Ndonjiherë njerzimi
Hymnoje frigën e ngurzueme

Nën hijet e kumbonareve t'pëlsituna
Urti e zgjueme n'mue
Me fuqinë e vogëlsisë sime –

Hymnoje kanga ime
Me shpirt fëmije,
N'ardhmëninë tande shkeli vjetërsitë e fisit.

O, a po shef koha si të zgjon?

KTHIMI NË VETE

Ku mund ta gjej bukurinë e mugullueme t'pyllit si n'pranverë? –
Pyeta n'kalim një vashë. – N'brij t'Kaprollit! – m'u gjej.
Cila ishte ajo sorkadhe e shndërrueme n'erë? – pyeta një voglush.
– E ylberit, o udhtar i çuditshëm, e shiut! – m'u gjej e iku n'fushë.
– ... Dola prej vetes atbotë si me dalë prej një tuneli t'gjatë:
Para meje shembeshin pyjet e harlisuna prej druvarëve e bubullimave,
Mbas lindshin këpurdha e tërmete të reja dëshirash
E stuhija rrëxonte hapin tim dhe të voglushit n'ikje prej zjarrit,
prej detit.
Dikur në fund të prrallës plasi edhe ajo rrufe e pritun aq vjet.
E skaj horizontit një kitare dritë harrue u ba kangë e një toke e qielli.
Banorët e katundit t'Nemun, t'mbyllun prej gjakut kahmot,
i lëshuen qent
E me agim i hapën dyert e dolën me mbjellë bukën në diell.
Te Ura e Fshejtë krushqit i thyen shpatat e nusen ia rrëmbyen
dreqit t'malit,
Arapit i Zi hangër e hangër deshë e piu sa deshti e vdiq n'mejdan,
Vashës së re ia vunë bojën n'flokë dhe e martuen
Përtej sa bjeshkëve e konaqeve larg, e sot e at ditë
Kalorsi s'e solli emnin as nishanin e ma t'mirit, o bir! –
Ndjeva prej kullave e vorreve. O, Ai, ishte zani i gjyshit
t'vramë për gjak

Ai ishte zani i babës së vdekun diku n'gyrbetin e harruem,
Ai ishte zani i nanës së djegun pranë unave, t'votrës s'shueme,
Ai ishte zani i fëmisë e bajraku i tokës së zgjueme n'hijeshi...
Dhe hapa zemrën me mbyllë at krismë tupani
Që mbushte zbrastësitë e kohës me mue e dritë...
Darsma ka qenë e madhe sa s'mbahet n'mend,
Sa kalit i k'in dhanë emën... – foli një shpirt i largët e u fik.
E prej natës së naltë doli një xixllojë
E u ngjiti n'oxhakun tim e u shndërrue n'hapsi liriye.
Pyeta një vashë n'kalim: ku mund ta gjej bukurinë
E mugullueme t'pyllit si n'pranverë? – N'brij t'kaprollit –
M'u gjej e zani i saj n'fusha t'bardha kuq pikloi.
Pyeta një voglush: kush i ka sytë ma të bukur n'katund?
– Ylberi, o mixhok! – m'u gjej, e syni i tij dritë m'u ba n'udhtim.
E n'frymëmarrjen e ditës së re vëreja bardhësitë
e shkumbzueme n'largësi
Kah mbulojshin gjurmat e kthimit tim në bukuri.

FUQIJA E KANGËS

E lidhi fjalën
Për shtyllat e qenies sime –
E liron kanga.

Lehin qent e territ
N'drunin e blertë t'jetës –
I verbon kanga.

Si t'moçmit me shigjetë
Godis hijet e sëmuna –
Vdes njeriu.

Çka me ba?

Vetes e flakës
Ia ngrehi muret e heshtjes –
I rrënon kanga,

E s'e don e s'e don
Shpëtimin tim
Ai zog prrallor.

E thërras qetësinë
Bulon stuhija
Në veshin tim,

E trilloj lirinë e shpirtit
Fjala ma grabit,
Fjala ma robnon.

Mëshihem n'kulla t'dritës
Pa lanë gjurmë –
O, m'zbulon kanga, kanga.

Ndalem n'brigjet e lumit
Varg e vister ia hudhi zjarret
Dhe andrroj shinat

Me vdekë i kthjellët,
Me vdekë
Ma i bukur se kanga –

O, m'shpëton kanga,
O, m'shpëton kanga
Prej gjakut –

Mbyllem n'vedi
Atëherë
E mbes rob i saj.

MIKUT

Nganjilherë njeriu i tanë mundohet
Me u shndërrue n'fuqinë e fjalës,
Me zjarr me shënue emnin e vet t'vërtetë
E pa pritë n'hi të vet tretet.

Me këputë lulen s'lypset trimni
Vetëm mallkim, vetëm mallkim,
Me vra secili dijmë, miku im –
Trimni â me u ba dritë n'udhtim.

N'dash'ni vetin me e takue prore duhet
Se-si koha kurrkush s't' kujton,
Se-si koha kurrkush s't' harron.
O, kurr mos m'kërkoni atje ku bien kumbonat.

LUTJA IME E VETME

Nëse vdes i dash'nuem
Vorromëni n'zemër t'ulkojës
Biri saj, thonë, jam –

Ose, ballsamosmëni, si t'moçmit,
N'plepin ma t'naltë t'Metohisë.

Nëse vdes i urrejtun
Vorromëni n'shkambin e mallkuem
Vdekje t'reja kurr t'mos lindë

Gjaku im e i fisit
Ose, m'i falni mëkatet

N'erë t'dashunoj:
Bukurinë time t'zezë,
Bukurinë time t'bardhë.

TRENAT

Ikin trenat me i sosë dhimbjet,
Ikin trenat me i ngjallë kujtimet,
Ikin trenat me na dash'nue.

Trenat pa adresa e orar
N'udhëkryqet e jetës
– Kurrkund pa u takue.

Trenat që na vjedhin prej heshtjes,
Prej zgjimit –
Trenat që nuk kanë kurrkund të ndalë.

ANDRRA

LETRA

E tanë kjo bukuri qiell i korrikut.

Magjistari prej fyshtave të dritës
Krijon Evën dhe kalin.

Adam, urdhno e shetit
Nëpër botë e kohna si kosmonaut!

Penelopa athue çka andrron?

Nji çupëz ik prej shiut
E mbyllet në një zemër

E çohen legjione të tana
Me e thye at dry t'artë

E i harrojnë shtizat e armët,
E i harrojnë emnat e ditët.

Gufojnë lumejt me e la mëkatin
E ushtarit t'parë e ushtarit t'mbramë.

Penelopa athue çka andrron?

Vocraku sa ka nisë me ecë shqypton fjalën e parë
– Thyemje dhambësh e gëzim i çastit.

Ma jepni at fyell t'çmallem,
E kam zemrën e shkëmbit.

N'dhomën time t'blertë një klithmë e fik llampën.

Çka ndodhi n'qytetin e andrrave
Kurrkush s'e din

Zogu i naltë pikë e vetme e shikimit.

E tanë kjo bukuri vetëm qiell i korrikut.

NJI KANGË MA TEPËR

Nji takim me ty
Asht një kangë
Ma tepër në jetë

Flakë e dash'nisë.

Nji ndamje me ty
Asht një kangë
Ma tepër në jetë

Shi i dhimbjes...

O, në mes meje e teje
Gjithmonë rritet e rritet
Dashunija dhe gjansitë

Kujtim i largët i fëminisë

ANDRRA

E çel derën e agimit një vashë
N'kopshtije del si hana n'qiell
Ua kthen bukurinë e jetën hijeve
E n'kaltri nalt si shpend fluturon.

Si vetëtima prej së largu një djalë
Ia zgjat dorën e me prekë s'e prek –
Stuhi men me puthje dash'nije e mall
E n'tokën e drandofilleve tani shkel.

Një voglush i vonuem pa pritë e kujtue
E tremb zogun e ramë në degë –
Djali vrik i këcen një reje n'qafë
Ik e i mbetet vashës pikë në zemër.

DASHUNIJA

I.

Qeni i bardhë e qeni i zi
Bajnë roje në qetësi.

Vjen flutura – zojë me namë,
E i djeg krahët n'llampë.

Vjen trimi, azgon i rrallë,
E çon potere në mahallë.

Hajde e çartja bukurinë prillit –
Ke shëmtue pranverën e diellit.

Braktise at ishull drite –
Ke braktisë kohën dhe kangën.

Mundohu me mashtrua at stuhi –
Ke mashtrua vedin dhe detin...

II.

Qeni i bardhë e qeni i zi
Bajnë roje në kullën prrallore:

Vashat androjnë trimat n'kuaj
Meshkujt drenushat n'livadhe.

Dhe prej të dielës në të diele
Marimanga qep e arrnon mësheftësinë...

Djaloshi zengjin prej belave
Çohet i pari e gurin e hudh n'largësi

E s'del asnji trimneshë n'malsi
As n'qytet ballë me i ba frigacakut.

Ju lutem i bani konak
Asaj mace t'harrueme n'shi!

GRUEJA

Dritën e synit ia ruen
Skyfteri i malit, si ma i miri ushtar,
E zemrën shtiza e trimit.

Nji burim jete gurgullon e gurgullon
E s'e shter ranë as thatësi
Ajo kur lulen e mbjell në saksi –

E lulja lulen shpeshherë e mashtron,
A e keni pa kur zogu flutron
E s'din ku me u ndalë ma parë –

N'krahun e grues apo n'lulen e gufueme n'haval...

Trimi harron fjalën e dhanun
Shkel besë e bie në gjaqe
E kaprollin asnjë plumb s'e zen

Sa herë t'dasht'nin nën bli e vajton,
Sa herë gjë fëmisë i jep si zanë –
O, n'vend, vetë Ajkuna asht atëherë.

Ah! Flokët e saj dash'ni e mall.

GAZELA

Shërimi im
Asht trupi yt, oj grue –
Livadh i bleruem.

Shëndeti im
Asht trupi yt, oj grue –
Mesditë e pjekun n'rremb t'lakuem.

Urrejtja ime
Asht trupi yt, oj grue –
Mbramje e rrëxueme n'gjuj

Oj, grue, oj grue det i thellë.

KUJTIMI

Ndodhi një herë e u bana peshk
Një valë më mori e m'qiti
Në një breg si guaskë t'artë

Dhe erdhën peshkatarët një nadjë heret
E m'bleve dashuniya ime
Prej një tregtari t'marrë

E m'vare n'qafën e gjatë si qelibar.

Ndodhi një herë e u bana peshk
E krejt qyteti u lëshuen me ma shtypë
Kryet si gjarpnit.

Kush na i bajti andrrat?

E një stuhi larg m'treti
E shpirtin tand e gjeta moj zanë
T'shndërruem n'thërrë.

Po pse bre s'ma hoqe këtë patkue prej ballit
Po ma le të digjem
E të qeshi tanë pazari me mue?

NDAMJA

Erdha me të harrue
E ti kot e ke:

At thikë,
At lutje,
At lot...

II.

Qe njeriun që e dashunuem,
Që e urrejtëm –
Qe fytyra ime e dytë!

KANGË RRUGE

I.

E kemi sulmue gjakun tonë me thikat e dëshirave
Me lindë t'mëdhej n'ferkun e andrrave
E jetën e kemi mbështjellë për gishtat e vegjël t'duerve t'zgiatuna
Kah engjujt e urtësija, kah njeriu e drita –
Kasapët, kur do çmenden me pre trashëgimin
E përendive të sëmuni që shëmtojnë kumtin e jetës –
Na – që ndrydhemi para vedit për një kangë e buzëqeshje,
Për një heshtje dhimbje e thirrje dashunije,
Oj, grue e panjoftun e ngushllimit t'vramë n'krahnor,
E mëkateve që fëminisht piva lotin e pranverave t'tua
Sa herë e vrave natën n'kalim me harkun e synit t'djegun
Për pjellën tande që gëlltë largësitë e sjellet vërdallë vërtaçës...
Po, po jeta s'asht vetëm vaj; jeta s'asht vetëm kangë;
Jeta s'asht vetëm klithje e agimit, e gjakut t'ri,
Jeta asht edhe dëshirë – Prandej, e due sukën ma të naltë
T'caqeve t'dëshirës. E them: ma i madh asht shendi
Që s'shifet n'avullin e jetës se unë që ngarendi;
Që s'jam as ankth. E vedit kurr s'ia pranoj
Se për krejt çka asht e jotja këndoju – O, jo, jo!
I vetëm në mëkate e i vetëm në lumni eci si erë e egër e butë
Vedin tue mbjellë ravave t'stuhisë që vret si dhimbta –

Që lëpin si flaka jetnat e palinduna n'mue,
Jetnat që do plasin si fyshegzare rreth meje e ngjyrave t'kohës,
Jetnat që do lindin n'mue t'shumzueme nga kangët e rrugëve
Që përherë dëshirue kam me i ndrydhë në vedi –
Leni, pra, leni t'na vorrosin n'lutje t'mbarsueme
Rrugët e zbrazta – me na harrue kurr s'kanë përenditë e sëmunë,
Ne – që sulmojmë përherë gjakun tonë me thikat e dëshirave
Me lindë t'mëdhej n'ferkun e andrrave,
Ne – që mbjellim këpurdha me i mashtrua shinat n'arat tona,
Oj, grue flakë e lindjes së njeriut.

II.

Si flutur vjishe lehtë. Si kumri e lagun
E u strukshe n'mue: pranë zjarrit e verës, –
E në mes nesh bulonte kanga dhe blerimi
Ah! blerimi që na dashuronte me risinë tonë,
Që na çmendi një ditë, kur m'the:
“Qe gjijt e mij-shpirti kurr s'ka me t'u shkimbë,
E bahu zog e kërkoi fatin...” Deri vonë
Laheshim n'liqejt e syve të përflakun.
E n'qytetin e andrrave
As nata s'i ndezte fenerët rrugëve.
Deri vonë puthshim freskun e agimit
E endeshim me yjt. E rriteshim n'vedi sa bjeshka
Me zjarrin, me gjakun që thellohej
Para dritës e territ. –
Dhe vjeshta për çudi kthente atëherë vonë
Me i verbue sytë e dëshirave pranverore,
Me frigue hapat e njerëzve t'vegjël
Që mbylleshin n'guaskat e ditëve me flakën e shpirtit –
E kur kalonte edhe dimni dilshim te bregu i lumit
Dhe e vërejshim Metohinë, si shetitë n'kalë t'blertë...
Si flutur vjishe lehtë. Si kumri e lagun

E u strukshe n'mue, pranë zjarrit e verës –
E sa herë era zgjohej n'bjeshkë e n'det
Ti shkelshe livadheve si atki
E një kaproll puthte qiellin,
Oj, grue – gur i bardhë i kujtimit.

III.

Në një mot filloi edhe loja me ty
E qysh atëherë ika larg zjarrit
E risinë ua fala kangëve e lindjes s'kuqe,
Ika me pushue diku nën hijet e plepit t'andrrës,
Njiherë me blerue edhe fjala ime –
N'gurrat e tua me u këndellë, ika...
Por kangët kur m'lanë, drita e ballit verbue,
Bota më quajti t'marrë e kalorsit e verës
N'thundra t'kalit t'çmendun m'i mëshefën çelsat. –
Eja e gjeje rrugën e mësheftësive t' tua,
Eja e gjeje at kalë që s'e zgjon as lulen as stuhinë
Eja e bahu dashuni e mos vdis
Për një pikë ujë, për një pikë ujë! –
Kështu ia behi edhe vjeshta e pikllimit
Derisa at pranverë t'harrueme në ne
S'e zgjoi sqota e detit e pyllit,
Derisa kaprolli s'u pa n'bjeshkë.
E kur u zgjova me përshëndetë vedin e kthym
N'rreshtën time ndjeva: E thatë ka me qenë pranvera
E fëmijt e lagjes s'kanë me nga mbas fluturave –

Dhe heshta e vonë e ngrita ballin e vramë
Me e zgjue diellin e fjetun n'shina.
Sa shpejt ma vune kambën –
An! Qenin ta vrafsha pushkë, oj grue!

ROMANCË

Do thnegla zbresin n'lum e n'bjeshkë
Taraku diellin e pin si ujë.
Vashat i lëshojnë perdet e beqarët mrekulli trillojnë
Rrufeja vendin dashnorëve kurrkund s'ua len –
E n'rrafshinë i shilojnë kuajt
E shtatë konaqe vrapin s'u ndalin,
Prej kangës rrëxohet një bjeshkë
Para bukurisë e Metohisë
E Rexha me fyell në dorë e me Rrushen në gjij
Përvidhet hije më hije si cub i vjetër
E s'i ndien fare çka flasin atje poshtë në katund,
Ata që harruen gjurmat nëpër ranë e fytyrë t'shiut. –
Vapa ua ngreh kurthat bimëve e drujve,
Lumi shndërrohet n'pika t'shiut
E reshë prej pishës ma të naltë t'Metohisë,
Shkimb zjarrin n'fushë e rrit bukën deri n'brez.
Tevona vapa i mbledh kambët e gjata
E ik si vajzë e trupnueme
E shtatëqind pushkë krushqit ia ngjeshin mbas
E me venë shtatë vjete
Buzët ia lagin nuses s'mekun n'blerim
Djaloshi fjetun n'urën e moteve andrron
E zogun n'hava don me e zanë

Dhuratë me ia dërgue vashës së mejtueshme n'dritare –
Shih: një salto mortale, këcim i guximshëm n'jetë,
Dhe sa çel e mshel sytë vizatohet koha n'gurë.
Athue çka ban tash Rrushja?...
Do thnegla zbresin n'lum
E rrufeja vendin dashnorëve kurrkund s'u len,
E n'katund, atje poshtë, deri vonë pyesin
A u kthyen djalë e çikë –
E një bjeshkë rrëxohet prej kangës
Para bukurisë e shiut.
O, kësaj vere Rrushja nuse do të shkojë
E do të shprazen pushkë gëzimi
E do të pihet vena deri n'pikë në Metohi,
Por një fyell do ta kërkojë Rexhën që s'asht ma.
O, çfarë bukurije e çfarë rrufeje!

DHIMBË E BUKUR

TREGIMI PËR LIRINË DHE NE

Mustafa Bakiut

Keni lindë kot dhe nuk jeni njerëz, than' –
Të kota i keni prallat për bukë e vatan,

Trimat ka me i qitë blerimi në fushë
E xhelatët, litarët kanë me ju pritë.

E na qëndruem mbi kufijt e durimit: E pritëm.
Pritëm gjatë te një lum që ikte nën urë.

Nji herë vonë i ra dikujt ndërmend:
Zemrën e kujt ka me e pasë kjo pranverë,
Synin e cilës drenushë, të cilit skyfter?

– Tim bir, tim vajzë! Shtoi një plakë
Që e përcillte valën e lumit nën urë.

Kur prilli ia behi e vajti si lajmtari
Pyeti një tjetër – Ku janë, a do të kthehen?

Plaka qetas buzëqeshi e urtas foli:
Shkoni, shkoni, fëmijë e mij diej janë ba –

E një flakë e shkimbi me flakë
E kah shkoi kurrkush s'e pa ma.

Tash breznitë i marrin erë asaj lule.

DHIMBË E BUKUR

Hysni Zajmit

Kalorës kalorsi e gjatë asht rruga deri n'diell,
Ku me dëjtë sa pushka asht mbushë për ty
Sa syni t'ka thumbue me ta fikë at flakë n'sy.
Stuhija uluron
Degë lisi then e krah zogu përgjak –
Në kët qiell pa asnji ylber e re shiu sa etjen me shue;
Në kët qiell plot kumbana e thika,
Që i zgjojnë largësitë përditë, përnatë...
– O, mëkatet e mija
Kur kam një herë sysh me iu ikë!
Hesht i madh në kangën time t'vogël
E unë t'krahasoj me lua, t'krahasoj me lule –
Kalorës kalorsi në kët fushë pas asnji plep e hije.

PËSHERTIMA

Emin Durakut

E tash, çka me të thanë për synin tand profil lirije?
Më thuej! Për fjalën tande flamur bese e trimnije!
Çka me i pëshpëritë kujtimit t'varun n'rremb drite?
A m'i thanë: na njerzit jemi shumë t'çuditshëm
Botën e kallim për një fjalë e s'njofim zot as perëndi,
A m'i thanë: kemi ngritë sarajet e mundit për zotnitë tanë
Dhe jemi vra ndër vedi për një shteg are, për një çikë
– Na të harruemunit nëpër shekuj e stinë,
A m'i thanë: na n'midis pazarit kemi qitë pushkë
Për trimni e s'u ngajmë aspak gjyshave tanë...
O, kur menë thirrjet e burrave n'mal e vrrë
Të kërkova larg harrimit. Edhe n'kangët tona trimnije,
Edhe n'prallat tona t'shumta për shkabat, për ujçit.
E përtej drandofilleve t'gjakut, përtej sa detnave e plepave –
Ku vjedhsit e dritave harrojnë me iu ikë fluturave
E verbova natën gjakatare me kocin e vdekjes,
Me duert e njerëzve t'untë dhe vedin e vodha në jetë...
E tash, çka me të thanë për synin tand profil lirije?
Më thuej? Për fjalën tande flamur bese e trimnije!

PËRMENDORJA E NJI PRINDI

Më pyetni – baba im ku e la sharrën e stërlashtë;
Më pyetni – babën tim pse e quejtën hyzmeqar;
Më pyetni – baba im pse i ngjau detit t’pava?

E unë po ju fali nga një buzëqeshje të qelibartë;
E unë po ju fali nga një lule të kopshtit tim,
E unë e ngreh ballin kah sheshi i qytetit t’bardhë

Ku baba im jeton i gjallë n’mermer t’historisë,
Ku babën tim të gjithë e duen pa hile e rrenë
E mëngjez për mëngjez e nderojnë i madh e i vogël...

Dhe – ju them gjithçka për babën tim, trim mbi trima;
Për babën tim kumbonare, që pushkë ka qitë
Për mik, kur n’prag t’shtëpisë i ka shkelë në besë.

E ju – i zgjatni duert e u flitni fëmijve deri vonë
Për njeriun që kurr nuk ka vdekë në guj,
E që unë e njoh vetëm n’kangët e kreshnikëve n’za.

Më pyetni – baba im ku e la sharrën e stërlashtë;
Më pyetni – babën tim pse e quejtën hyzmeqar;
Më pyetni – baba im pse i ngjau detit t'pava?

E unë ju kërkoj vetëm ndijesë për te, si për njeri, si për njeri.

MBAS VERËS

Ibrahim Zherkës in memoriam

Si vashën agimi e zgjoi korriku Metohinë në kaltri,
Si vashën agimi... E ti – a ndjeve, oj?
Sytë e verës së humbun tash ku me i gjetë
Dhe flatrat e zogjve t'flut'ruem. O, si me u matë
Mallshëm me hijen tande që zbraz hapsi e rrugë?

Me qenë diçka në këtë gufim shpirti
Që i ngjet flakës dhe ujit, kangës dhe vajit' –
Nuk asht vdekje, i dashtuni im!

E na çka qemë pos bajraqe n'duert e tymtarëve t'Metohisë,
Pos buzëqeshje e vllazënve të besatuem
Me qenë, me jetue, me i qëndrue kohës
Njisoj si pishat, si shkambijt furtunës e thatësisë.

O, të randë e paske heshtjen, o tokë e dhimbjes sime!

Tanë ditën e pikllueme kumbonarët e Metohisë
E vorruen qiellin e korrikut n'sytë e verës së hutueme.
E ti – a i ndjeve, o, thirrjet tona n'breg t'Drinit?

Prej shinave ku me u mëshefë, ku me u strehue?
Si me u falë me vedin e piklluem, o Him –
T'randë e paske heshtjen, o enigmë!

Droj se kurrë s'do të mbesi mbas këtij blerimi
Pos kujtimit për ty, i dashtuni im,
Që na mësove me dash'nue urtësinë e lirinë!

O ike, ike me zanin e korrtarëve, që Metohinë në kaltri
e zgjuen –
Sytë e verës së humbun tash ku me i gjetë, o Him?

REKUIEM

Nanës sime

Nata e djegun pushon
Në terasën e qytetit t'bardhë –
Ujku uluron n'bjeshkë.

Hana, n'thepin e natës,
Digjet nur

Dhe kanga e zogjve t'hutuëm
Fundoset thellë, thellë
Në botën e andrrave.

Zoti im, Zoti im,
Kur njeriu vdes
Thonë shi bie!

Nanë,
O, nanë dhimbje e gjatë.

TOKA E ZGJUEME

TOKA E ZGJUEME

(fragment)

Yjve të kuq që u banë lirija jonë

Pesë shekuj kam shitë gjakun
Dhe jam rritë me gjakun e shitun.

Merre me mend – pesë shekuj kam hangër veten

Dhe nuk kam dijtë
Me qeshë me veten e teprueme!

Miq, Metohija asht dielli im që larg nxen!

Kam kuqlue shikimin e fundit t'ulkojës.
Dyert e konakut
Krah e m'krah i kam hapë për njerëz

Kurrma nuk do t'i mbylli!

Ndër kangë e vaje të mija
Prore kam me të këndue,
Metohi – tokë e kuqe.

Hej, nuk jam rritë
Për një ditë!

I.

Unë, biri yt, Metohi,
T'i njoh dëshirat,
T'i njoh andrrat e tua,
Ernat – me vjet e shekuj.
Unë, biri yt, Metohi,
T'i njoh gëzimet, vdekjet,
Lindjet e bardha,
T'i njoh caqet e tua të kalluna.
Unë, biri yt, Metohi,
Ta dij gjakun që të vlon në gjij,
E dallgën kur të rreh
E don me shpërthye si vullkan.
Unë, biri yt, Metohi,
Ta dij zemrën si timen
Që kallë m' asht si eshka
Në prushin e carrokëve të mij.
Unë, biri yt, ma mirë
Se kushdo tjetër të njoh, Metohi!

II.

Shtëpija ime prej kashte, prej balte;
Shtëpija ime prej vujtje;
Shtëpija ime prej gëzimit;
Shtëpija ime me bisht dhije.

Gjel, kur ti këcen trâ e m' trâ
Thonë – moti ndërron.
Gjeli im i untë,
Kur ti këcen trâ e m' trâ,

Shtëpija ime prej kashte, prej balte;
Shtëpija ime prej vujtje;
Shtëpija ime prej gëzimit; –
Shtëpija ime pa qetësi.

III.

Ikën pllumbat, do çerdhe po digjen flakë...
Haj flaka e eshnave t'mij sa e ndritshme qenka,
Sa randë në kandar t'dhimbjeve po hjek.

Medet, kurrkush s'do me mbetë gjallë;
Kurrkush përveç ulkojës shtatë krenash,
Që n'pusi t'shtatë bjeshkëve vra e kallë.

Hej, ç'm'u thyen të gjithë brijt e trupit tue qeshë.
A do të mbërrijnë pllumbat e agimit t'njomë?
– Bjeshka ime me shtatë zemra, me shtatë diej!

IV.

Ara e misrit asht kallë
Dhe nata si kali hamshuer ka ngâ –
Jashtë dhe mbrenda shtëpisë sime, me mue.

Dhe livadhi rrazë shtëpisë
Dhe vreshti im i vogël
Dhe plepi
Dhe hana –

Gjithë natën e lume â kallë
Me sytë e mij.

Ara e misrit asht herrë,
Plepi ka ra
Dhe zogu im i mbtramë.

Unë kam heshtë. Unë kam qa. Unë kam numrue
Minutat e vdekjes sime,
Në pragun e shtëpisë së rr'xueme.

O, si me ndjellë at zog të bardhë,
Si me u ba dritë, o vlla, mbi vorrin tand?

Medet, flaka na i dogj krejt
Fusha e bukës
Dhe livadhet tona!

V.

Balli im pa yll e hanë
Si pisha po m'kallet –

Caqet e tua
T'rimuna me gjak e lot
Heret i kam përbi
Me hijet e mija.

Metohi, prrallë e lashtë!

Heret m'i ke lidhë
Kambë e duer
Me jetë e vdekje...

O, kend ma parë me shpëtue
Vedin apo zogjt e ngrimë,

Çka do t'iu them nipave
Për kangën time të vdekjes –

Metohi,
Dashunija dhe urrejtja ime,

Metohi,
Zog i kuq n'qiell.

VI.

Kam ra si degë e thyeme prej rëje, Metohi –
Me krahët e zogut tim t'vramë,
Me dashuninë e njerëzve t'mij t'kallun etje –
Rreth trupit tand si gjarpën jam mbështjellë,
Votrat e shkimbuna me i kallë –
Duer e kambë me i lidhë me lamshin e prrallave t'tua.

Kam ra si dega e thyeme prej reje, Metohi –
Cila do të jetë kanga ime e mbrame
Dhe fjala e njerëzve të mij?
Haj, plepi i shtëpisë sime u dogj
Ku me i prehë sytë,
Ku me i shue flakën e ûjes për ty, Metohi?

VII.

Drini, rrafshit të Metohisë,
Po nget turrshëm
Ma shpejt se asnji herë –

Drini i Bardhë: kuq, kuq, kuq...

Unë kam tretë shikimin tim
Nëpër udhtimin e tij të pafund,

Zogu im në kupë të qiellit
Asht ngjitë.

Qetësi. Vetëm Drini i Bardhë
Rrafshit të Metohisë po nget.

Qeni im i zi po leh,
Qiellin po don me e përbi;

Qeni im i bardhë,
Qeni im i zi pa sy e dhambë...

Drini i Bardhë: kuq, kuq, kuq.

VIII.

Nana ime ka vdekë,
N'drita të syve tuj përbe, në krye tim dhe të vllaut.
N'koren e bukës dhe t'krypës –
Nana ime e dashtun.

Baba im asht vra në megje t'arës me fqiu grabitës,
Vadën tue ndalë për livadhin tonë, për arën –
Për bukën e motmotit.
E vllau, kurr ma, s' ka kthye prej mërgimit.

Motra nandë ditë rrugë larg â dhanë –
Atje kullën e gëzimit e ka ngrehë,
E kangën e vajit e ka kallë.
E unë, çdo ditë, kam pritë at ditë të vonueme.

Nana ime, baba im, motra ime, vllau im pa emën.

IX.

Diellin tand kallë ta kanë e pishat,
E votrat t'i kanë rrëmihë –
T'i kanë shkimbël –
Zogun n'qiell
Ta kanë vra;
Të kanë vorrue si mue,
Në tokën time të dashtun;
Të kanë mbulue
Me duert e mija të vrame,
Me rrashtat tona –
Ushtritë e vdekjes me kryqa të thyem, Metohi.
Në flakën e oxhakut –
T'oxhaqeve tona
Therë e pjekë kanë bagëtinë
Me ogiçë e kumbona,
Pragjet thye kanë
E konaqe la me gjak,
Ushtritë e vdekjes me kryqa të thyeme, Metohi.
Gjak e rrashta në ty kam shkelë,
Konak e m'konak tue të ra;
Darsmën me dy tre
Krushq e kam ba
E dekën –

Jashtë pragut si sytë prej ballit,
E kam nxjerë,
Vetë i dyti, me një grue
– unë trimi i vdekjes,
Unë trimi i zjarrit.
O, plepi im qiellin don me e shpue,
Plepi im i kallun
Qiellin e humbun maje një shpate, Metohi!

X.

Flej, syshkruemi i babës,
Sykalluni i Metohisë!
Flej lejleku im i kuq!

Dita e bardhë
N'qiell
ka me të rritë

E zemrën, e shpirtin
E shkëmbit
Ka me ta falë, o bir!

Flej, lejleku im i kuq!

XI.

Mos m'i shtyp sytë
T'u shkurtoftë jeta!
Vaj, t'i shof festat e bjeshkëve t'mija...

Mos m'i shtyp sytë,
T'u shkurtoftë jeta!
– Vaj, s'paku le të ngihen me qeshjet e mija

XII.

Toka jonë e vorret tona pa emën.
Toka jonë gërhamë e gjokseve t'shteruna.
Toka jonë e shurdhët, e mallkueme.
Toka jonë e dashurive tona, e bajraqeve n'hava.

Toka jonë e vorreve tona.
Toka jonë e fëmijve tanë.
Toka jonë dielli ynë i vogël
Dielli ynë i gëzimit.

O, dije, toka jonë fisi yt i shkimbun – kryq i thyem!

XIII.

Në përvjedhje t'gjata prej territ kah drita e syve t'ballit
E ndjeva zanin tim tingull t'humbun –
N'lojën e ernave t'egra dhe fytyrën e shkelun
N'pasqyrën e kohës, e fytyrave tona, e pashë
Si me vetëvrasjen e natës diku n'mbrendinë time
E vrau ballin e sa dëshirave n'bulim kah dielli –
Në mes jetës e vdekjes, në mes shpirtit e trupit tim t'zi.
Hymjen e kohës n'mue, galuc u ula n'jetën time, me përgjue,
Hymjen e kohnave n'tokën tonë
E vrapova një herë bregut t' Drinit t' Bardhë me shue etjen
E lule më gjetën një agim vashat e Metohisë...
O, unë jam njeri i lindun prej mësheftësive të kësaj toke –
I thash gjithkujt e shtatë herë u mbylla n'vedi deka mos me m'herrë.
Kush e ka zemrën ma të fortë se unë, –
Por kurrkush s'vdiq si unë, trimi i vdekjes, i zjarrit.
Metohi, flamur i shpaluem.

XIV.

Cila asht kanga jote,
Zogu im që m'grish,
Kur ti fluturon, kur ti fluturon
Mbi shtëpinë time?

Me vedi çka sjell
Kur në shtëpinë time bjen,
Zogu im i bardhë,
Kur në shtëpinë time këndon?

Cila asht porosija jote
Kur m'ik, kur m'le
Fole të thatë pa kangë,
Zogu im i shenjtë?...

E kujt â kjo këmishë e përgjakun
Në krahun tand të lodhun,
Kët letër kush ta vuni në sqep –
Cila ishte përshëndetja e tij e mbramë?

O, si me u ba qielli yt,
Zogu im i naltë,
E me ta ruejtë driten e ballit
E me ma falë një fije gëzim?

XV.

Keni ardhë pa ju ndie unë dhe qeni i shtëpisë sime
E keni pështy n'tokën time e n'gjijt e grues sime lehonë;
Keni ladrue nëpër arat e mija e m'i keni rrënue kasollat.
O, çka keni vra në kohën time të vdekun njerëz?
Keni ardhë pa ju ndie unë dhe qeni i shtëpisë sime...
E unë kam çelë vorre e djali im si paljaç' u ka argëtue fëmijit,
Unë kam ngritë kulla të mundit e vajza ime u ka këndue zojave
deri vonë,
Unë kam mbjellë tokën time e drapni juej i ka pre të lashtat e mija
nëpër dritë t'hanës.

Qeni im ka leh në shushurimën e plepave
Qeni im i çartun ka lehë në rrektimat e natës
E ju keni marshue kaluer në tokën time.
O, çka keni vra në kohën time të vdekun, njerëz?
Keni ardhë e nuk më keni lanë të qetë as me vdekë,
As me këndue në darsmën e hasretit –
E unë çka kam mundë me këndue një herë në jetë,
A kam mundë me nxjerrë tanë prushin e jetës përjashta;
A kam mundë me këndue tanë vajin për një natë
Unë trimi i vdekjes, unë trimi i zjarrit,
A kam mundë urrejtjen time me dashnue?
Keni ardhë e m' keni vra para shtëpisë sime e unë kam qeshë,

XVI.

Do krushq një ditë e sollën nusen me e shti n'gjerdek.
O, s'kam ma djalë me e martue.

U nisa dheut t'ia shpaloj të gjitha vorret,
U nisa me stuhinë e gjakut,
Me hapat e dashunisë e shpresave,
U nisa me ecjet e ditëve t'pa trajta,
Me emnat e mbetun prralla n'gurë.

Matchuasen! Matchuasen! Matchuasen!

Përtej sa bjeshkëve,
Përtej sa detnave t'vdekun, mixhok,
Atje ku miza bren hekur!...

Zemrën ia hudha shkambit
E shkambi zemër m'u ba.

Sytë ia fala dritës
E drita sy m'u ba.

Do krushq e sollën nusen një ditë me e shti n'gjerdek.
O, s'kam ma djalë me e martue!

Do mote ia hoqën duvakun bukurisë.

– Gëzohu, mixhok, gëzohu,
Sharra jote e stërlashtë deri n'gju kambët u ka pre!

Si kryengritës i vjetër s'do të ngrehish dorë
Para kamxhikut të xhandarit.

... Të prita, por ti s'ktheve as at ditë, as at vjet,
E largësitë e jetës morën ngjyrën e gjakut tand, o bir,
– Ngjyrën e prrallave tona.

O, të falem Metohi - vorr i dreqit dhe çerdhe e lejlekut tim!

XVII.

Ruej
Se i tremb
Zogit e trohave tona

Ndonjëherë
Voglushi im,
Jeta
Asht vdekje e madhe
E gjaku
Të thellë e ka vorrin,
E gjaku
Të gjatë e ka dhimbjen,
Voglushi im...

O, sa kanga,
Sa betimi
Ka me na i puthë sytë

Në ditëlindjen tande të vonueme,
Në ditëlindjen e vllaut tand hero.

Voglushi im,
Kur të vijsh,
Kur të vijsh

Eja me të gjithë fëmijt
E votrave të zgjueme

Dashuninë n'gjak
Me ma kallë
Si pishë

Dhe zgjidhe at lule
Ku asht ma e bukura
Në këto troje
E mbille, mbille
Në kopshtin tonë

Se na, se na

Qemë fundi i të gjitha
Të këqijave
Dhe filli i pranverave diellore,
Voglushi im,
Ah vogëlushi im
– Gëzimi dhe emni im!

XVIII.

Nuk bjen ma, se veshët na i shurdhoi tupani i gëzimit.
Se veshët i harruem nëpër kullat e gurit
Fëmijt tanë mos me u gjuejtë me shtiza gjaku.

Nuk bjen ma, se qetësinë s'ta vret pushka gacatore e malsorit t'untë,
Se të mugtit e hapsive e shurdhimi i kohës
Shterë ta ka zanin n' kumbimin e mbramë – kumbanë jetike.

Nuk bjen ma, se n'arat tona tinëz zotnisë
Nuk zbresim me vjedhë bukën tonë
Se zani i lodhun i mërgimtarëve,

Se sytë e përgjumshëm të sharraxhijve s't'zgjojnë në kob.

O, gjaksori s'mëshihet mbas hijeve tona
Me na vra deri në shpirt të fëmisë...

Nuk bjen ma, se veshët na i shurdhoi tupani i gëzimit
Se veshët i harruem nëpër kullat e gurit
Fëmijt tanë mos me u gjuejtë me shtiza gjaku –

Kumbanë jetike e trimnive tona, e duerve të ngritura n'hava!

KOHA JONË E KOHA E FËMIJVE TANË

Asnji fjalë t'keqe për prindët tanë, njerëz t'mirë, asnji fjalë,
Kujtimi na i verbon sytë e gjatë digjet një flakë mbi kulmet tona.
Asnji fjalë se koha jonë për ta, se koha e fëmijve tanë
Qe andërr e bukur si liri dhe prrallë e pabesueshme për zotnitë –
Tregimi për ne: se si na fëmijt e “njerëzve me bishta” do të ngrehim
Kulla t'reja t'Babilonit e piramide ma t'nalta se t'Keopsit,
Se si ne do t'na thërrasin lavërtarë t'kohave t' mirësisë, t'dritës
Dhe vorrtarë t'mbramë të së keqes e zotnave t'braktisun n'theqafje...
Asnji fjalë t'keqe për prindët tanë, njerëz t'mirë, asnji fjalë,
Kujtimi shi rigon. Asnji fjalë! Se koha e tyne i ngjau urisë
E vdekjes, etjes së shpirtit t'sëmunë e kurrsesi, e kurrsesi kohës sonë
Dhe – qe, mbas sa bjeshkë udhëtimi doli dielli mbi kulmet tona
Mbi kreshtat e blerueme e Ali Binaku n'titër t'ledinës
Shikon n'oxhak t'kullës lejlekun pa frigë se ka me ia mbyty
fçiu ynë i çmendun.
E pabesueshme ishte loja e guximshme e Rrushës
Mbas synit arshik t'Zek trimit n'traktor si loja e deleve mbas ujkut
E fyellit; mandje; i papritun aktimi i bareshës syzezë
Në një teatër të fabrikës që la malet e tëbanet e iku në një qytet
Me u ba yll i artit t'shtatë – ose kanga e poetit t'dalldisun
Mbas flokëve t'gjatë t'dritës, që zbuti ujkun e trimnoi qingjin
Mbi vijë të mullinit të verës... O, qëlloje, qëlloje
Thikë e gjakut at zemër ziliqare që nuk t'vesh n'petka mirësjie

SAMPO

Rilindja, Prishtinë, 1969

VETËM OSE HAMLET I SËMURË

Pak po më ep jeta ime
e shumë po kërkon prej meje
e unë s'mundem më tepër për të dhënë
se sa të të ujis damarët e tharë
s'mundem më tepër jeta ime
se sa të të ngreh në këmbë
s'mundem më tepër
se sa të të mësoj të ecësh
kah e vërteta kah njerëzit
se sa kohën time të artë për ta falur
durimin e gurit
s'mundem më tepër për të dhënë
e ti shumë po kërkon prej meje
e unë vetëm jam në mes të çmendurve
në mes të vërbërve vetëm në mes të zotave
vetëm jam para vedit
e dashurisë e urrejtjes vetëm
e ti shumë po kërkon prej meje
e pak po më jep jeta ime
O Hamlet o Hamlet
po vijnë mjekët me mantila të bardhë
me mantila të zez po vijnë
për të të shëruar kokë e pafjetur e botës

PËRMENDORJA E NJË PRINDI

PËRMENDORJA E NJË PRINDI

Më pyetni baba im ku e la sharrën e stërlashtë
më pyetni baba im pse i ngjau detit pa va
e unë e ngreh ballin kah sheshi i qytetit të bardhë
e unë po ju fali nga një buzëqeshje të qelibartë
ku baba im jeton i gjallë në mermerin e historisë
ku babën tim e duan të gjitha pa hile e rrenë
e mëngjes për mëngjes e nderojnë i madh e i vogël
Më pyetni e unë ju them gjithçka për babën tim hero
për babën tim kumbonare kohërash që pushkë ka qitur
për mik në prak të shtëpisë kur i ka shkelur në besë
e ju i zgjatni duart tani e u flitni fëmijëve deri vonë
për njeriun që kurrë nuk ka vdekur në gjunj
e që unë e njoh vetëm në këngët e kreshnikëve në zë
Më pyetni baba im ku e la sharrën e stërlashtë
më pyetni baba im pse i ngjau detit pa va
e unë ju kërkoj vetëm ndjesë për babën tim
si për njeri si për njeri si për njeri

KULLA

Për shkak të dashurisë për shkak të urrejtjes
baba im e ka ngritur një kullë
Në maje të botës e ka ngritur
e deri në tokë e kanë rrënuar zotat
Motra ime vëllau im kurban është bërë
e baba im atëherë
gurin e rëndë në themel e ka venë
e muratorë ka kërkuar në shtatë konaqe
Sa më lart kullën që e ka ngritur
aq më të fortë veten e ka ndjerë
Një ditë baba im është mbyllur
në qiell i dashuruar
e kanë kaluar helenët
e kanë kaluar romakët
e kanë kaluar mbretërit e sulltanët
e kanë kaluar ushtritë e gjeneralët
e baba im s'ka besuar në fuqinë e gjakut
në fuqinë e fjalës së shpirtit
Dhe s'di prej kah mjegull ka qenë
do njerëz kanë ardhur në të bardhë
pas njëmijë vjetësh para një milion vjetësh
Prej lashtësisë thonë kanë ardhur
e nëpër mure të pëlcitura të kullës kanë hyrë

gur e m'gur atje lart janë ngjitur
në maje të botës sot e atë ditë kanë mbetur
E baba im atëherë gurin e rëndë
në themel e ka vënë
e në takim me vetveten ka dalë
ai këmbësor kohërash
E një kullë njëmijë vjet është ngritur
e për një tokë e për një qiell ajo flet
për shkak të dashurisë për shkak të urrejtjes

ÇKA MUND TË THEM TJETËR PËR BABËN TIM

Ju thashë baba im e ka pasur vëlla edhe ujkun e malit
e ka pasur vëlla edhe detin e harlisur ju thashë
me grushta thatë e shpirt të trazuar luftuar ka si lua
kur i kanë shkelë në tokë me dhunë kur na kanë vrarë
Ju thashë baba im ka besuar e s'ka besuar në perëndi
e kohën matur e ka me vdekje me lindje në Bjeshkë të Nemuna
të gjuajnë kur kanë dalë gjahtarët e marrë Ju thashë
baba im gjithmonë ka ecur kah drita kah një diell
e një mot është verbuar duke u ngjitur një bjeshkë
prandaj shpesh ai folur ka në shtëpinë tonë
për dashurinë për tradhëtinë e mikut
shpesh ka dëshiruar t'i ngjajë zogut në hava
baba im me shumë emra baba im udhëtar motesh Ju thashë
E ju m'pyetni përsëri për te E çka mundem unë
të them tjetër se baba im ka pasur shumë ëndrra për jetën
se në grushta e ka mbyllur blerimin kur ka shkelë
rrugët e paskajshme të kurbetit kur erërat e kanë lënë
dru të zhveshur skaj botës Çka mund të them tjetër
se baba im i ka pasur sytë e mjegulluara. Të gjitha fushat
e bjeshkët kanë bleruar në sytë e tij plot lutje për të madhin
plot lamtumira për stinë e njerëz Çka mund të them tjetër
se baba im nuk e ka ndjerë vdekjen e vjeshtës
në majen e gishtave as blerimin në jetë O ajo stinë

në duart e çara të babës sim që ka mbjellë bukën
e kohërave të lashta e kohërave moderne
Ju thashë shtatë vjet babën tim e ka pritur Ajo
shtatëdhjeteshtatë vjet E ka pritur tërë jetën
e ai s'ka ardhur e Ajo një ditë është shndërruar
në emër kuptimi Ju thashë atë drita e ka verbuar
një mot duke u ngjitur një bjeshke kah dielli Ju thashë
e unë ju kërkoj vetëm ndjesë për babën tim
si për njeri si për njeri si për njeri

TASH BABA IM FLET NË EMËR TË NJERËZIMIT

Tash baba im flet midis sheshit të kuq flet
e flaka i del prej goje e tymi ja mbulon fytyrën e heshtur në mermer
zogu në cep të krahut i çerdhon e fyelli i Rexhës
kohët e largëta ja kujton kohët e varura në muze kujtim breznive
Tash baba im flet në emër të njerëzimit të proletarëve
e bota ja heq kapelën e në Paris e në Moskë e bota i përulet
në Romë e në Uashington E poetët vargje shkruajnë për te
në Evropë e në Amerikë në Azi e në Afrikë

Shkruajnë e ëndërrojnë

njëherë ta shohin atë trim në hava të ngjitur në kalë
Tash baba im flet midis sheshit të kuq flet
e në qytetin e punëtorëve profesori i universitetit marksist
mban ligjerat për te kurse në një vend diellor
diku në veri o jug në lindje o në perëndim
të planetës sonë një shkollë merr emrin e tij
e një popull kremton përvjetorin e lirisë
Tash baba im flet midis sheshit të kuq flet
e një çift i ri dhe i panjohur kushedi prej kah
e kalon natën plot shqetësim e shi nën palltën e tij të bronztë
e unë bëj roje nën qiellin e yjzuar të ditës njëqindvjeçare
dhe ju kërkoi vetëm ndjesë për babën tim
si për njeri si për njeri si për njeri

E NJË SHARRË TË ZONË E KËRKON NËPËR BOTË

E NJË SHARRË TË ZONË E KËRKON PËR BOTË

I

Kur ti vdes
Vaji vërshon këngën e muzikantit
e një shtëpi
sytë i mbyll në gjumë të rëndë

Kur ti vdes
tërë kohën e lume
një oxhak tym vjell
e kalimtari n'shtegtim hapin ndal

Dhe thonë atëherë
vdiq njeriu me sy të ngjyer
vdiq njeriu me fytyrë të vrazdë

Kur ti vdes
një sharrë të zonë e kërkon
nëpër botë

A THUA ÇKA I KE SHKRUAR RRUSHËS NË MALËSI

Katundar prej Kosovës i pashkollë
kaq ka shkruar në letërnjoftimin tënd
në qytet të madh kur ke arritur me fyell në dorë
Por shpejt e ke zbuluar veten dhe botën
në ato takime e çtakime të padëshiruara
e një dimër ke mësuar edhe alfabetin e jetës
e si i thonë bukës e si i thonë asaj
në gjuhën e qytetit të huaj
Ditët në pe ashtu i ke futur
e s'ka kaluar shumë kohë
e në fletore të socialit emri t'u ka gjetur
oh sa gëzim i madh ka qenë ajo ditë për ty
Kalimthi s'mundem pa thënë
se kudo i pari ke qenë
në aksion pune e në ndërtim soliterësh
ku e ke harruar veten nga pak
dhe aty ku dora jote ka prekur
ar ka pikuar e amshueshmëri
e tërë ditën është folur për ty
Pastaj aq të mirë i ke pasur shokët
kurrë nuk të kanë lënë pa emër
e ti ke qeshur S'ke ditur ç'të bësh

ke kënduar prej vapës në krahëror
në çerdhe pëllumbash diellin ke zgjuar
me fyellin magjik e frymë i ke dhënë
kohës blerimit gjakut Ke kënduar
e kurrkush s'të ka kuptuar
e ti je djegur flakë e ke kënduar
O çka s'ke bërë në qytetin e madh
tinës e haptas ke dashuruar nganjëherë
por duhesh pranuar çmendur je
pas një zonje hijerëndë Ajo të ka djegur
si diell gushti Të ka mërdhi si stuhi mali
e ti s'i ke hequr sytë prej dritares s'saj
kapsoll i ke bërë e deri vonë ke kundruar
Një qen i zi tani ka lehur pas guximit tënd
mahallën në këmbë e ka çuar
e zonja të ka thënë diçka në gjuhën e vet
por ti s'i ke hequr sytë prej dritares s'saj
Qeni ka lehur e ajo të ka robëruar të tërin
e ti botën ke lutur t'i shkruash letër he analfabet
Ditë vere ka qenë plot diell
Në qytet të madh kur je kthyer prapë
pas pesë vjet robërie diku në det
dhe ulur je para vilës së panumërt

e në dritare as në derë
kurrkush s'është dukur sot as mot
Ke pyetur tani për zonjën hijerëndë
ke pyetur për qenin e zi
e kurrkush një fjalë s'ta ka thënë
Një ditë ke nxjerrë një letër
e të gjitha retë në sytë e tu janë shkrehur
A thua çka i ke shkruar Rrushës në malësi

VDEKJA BUZË LUMIT

Hajde e qëlloja çka mendonte
njeriu nën urën e madhe të gurit
e mija zogj fluturonin n' hava
prej kokës së tij E ai mendonte
Lumi rritej në syrin e untë të verës
Hajde e qëlloja ku bredhte
në cilën kohë e në cilën planetë
në cilën zemër e në cilin shpirt banonte
E ai mendonte nën urën e madhe të gurit
mendonte diçka të bukur ndoshta
botën ta habitë njerëzit mendonte
e mija zogj fluturonin n'hava
prej kokës së tij E ai mendonte
kurse një sharrë thyer buzë lumit
yjt numronte yjt e ftohët të pikëllimit

LUMI KA IKUR KAH BRIGJET E HUMBURA

Je shtrirë buzë lumit i sëmurë
Lumit i ke folur në veshin guaskë
Ai të ka bartë dikah të ka bartë
kah vedi E ti i ke folur me zemër
e dhimbë e të rame ke ndjerë në shpirt
e në trup E ti i ke folur lumit të thellë
i shtrirë me shpirt në hava
I ke folur për do vende të largëta
i ke folur për shtatë vëllezërit e tu
e një fjalë për Rrushën s'e ke thënë
Lumi ka ikur kah brigjet e humbura
Lumi ka ikur prej sëmundjes sate
e ti ke vazhduar të flasish
sepse s' ke mundur të heshtish
e dikur vonë nata i ka mbuluar
gjurmat e klithjet Nata e netëve
pastaj në grua është shndërruar
e lumi ja ka larë krahët e ëngjujt e zez
ja kanë krehë flokët e gjata deri në tokë
e mbi botë si ombrellë është hapur
E ti je shtrirë buzë lumit të gufuar
I ke folur për do vende të largëta
i ke folur për shtatë vëllezërit e tu

e një fjalë për Rrushën s'e ke thënë
E lumi ka përgjuar jetën tënde tërë kohën
tani të ka pushtuar Si magjia të ka mashtruar
Lumi të ka vënë në gjumë pas njëqind vjet pagjumësie
e ka ikur kah brigjet e humbura

BOTA ËSHTË SJELLË

Nga fundi i një kohe të harruar
ke nxjerrë një thikë e si në pasqyrë je shikuar
ke qeshur si fëmijë me fytyrën e mërdhime
ke qeshur aq fort sa nata pa zemër ka ushtuar
sa nata ka kafshuar veten në thembër
Atëherë i ke mbyllur sytë e shqyer
e ke shëtitur larg ke shëtitur dathur si në fëmini
Mendja ta ka marrë njëherë
se kurrkush më i lumtur se ti s' është
E bota rreth boshtit të vet
është sjellë është sjellë
Tani ke kënduar një këngë të moçme
Ajo ka folur për një tokë diellore
ka folur për diçka të shtrenjtë
Ajo nuk ka pasur zë
Prandaj në mbretërinë e skyfterave atje lart
ahengu është mbajtur
e ti rrugëve të asfaltuara të qytetit të panjohur
rrugëve të gjata të jetës
prej mëngjesit në mëngjes ke vallëzuar si hije
E njëherë aq bukur ke vallëzuar
sa koha është ndalur Ke vallëzuar
me një trëndafille në zemër e nata ka kafshuar

veten në thembër e lumenjtë kanë vërshuar
e një sharrë thyer skaj rrugës qiellin ka therur
e shiu ka rënë Shiu rënë ka
e shiu ka rënë currijel o zot o djall
e bota rreth boshtit të vet
është sjellë është sjellë
Medet

E NJERËZIT UDHËTUAR KANË NË NJË CIRK TË MADH TË HIÇIT

Një korb nate prore ka fluturuar
mbi kokën tënde shpellë ëndrrash
lart lart ka fluturuar ai korb i zi
e ti varg e vistër i ke pushtuar
qytetet fshatrat e panjohura i ke pushtuar
me një sharrë në krah e pështyrë ke andej
kah fryn ftohët në jetën tonë kah vjen dimri
pështyrë ke në fytyrën tënde të humbur
në një lum të thellë pështyrë ke
E njerëzit udhëtuar kanë
në një cirk të madh të hiçit
udhëtuar kanë e ti prerë ke dru
 prerë ke e dehur je me këngën e sharrës
si me këngën e shiut dehur je
si me vajin e fyellit E dru ke prerë
e kurtha ke ngrehur për gjumë
E atje lart në mbretërinë e skyfterave
vera është pirë deri në pikë
e kënga s' ka pushuar o zot o djall
E atje lart vera është pirë deri në pikë
e një korb nate prore ka fluturuar
mbi kokën tënde shpellë ëndrrash

lart lart ka fluturuar ai korb i zi
e ti varg e vistër i ke pushtuar
qytetet fshatrat e panjohura
e pas çdo udhëtimi
e pas çdo udhëtimi
ke dëshiruar të kesh këmbë të reja
E një ditë parë të kam në një çmendore
e ti s'm'ke njohur
Në sytë e tu ka avulluar nata lagështia
në sytë e tu frika është shndërruar
në gurë të rëndë në flakë e heshtje
Sytë i ke pasur të ftohtë
e unë parë të kam në një shëtitore kobi
e ti s'm'ke njohur
ke qenë kalimtar i mbramë i natës sime
Një korb nate prore ka fluturuar
mbi kokën tënde shpellë ëndrrash
lart lart ka fluturuar ai korb i zi
e njerëzit udhëtuar kanë
në një cirk të madh të hiçit
në Olimp kanë udhëtuar me gomarë
o zot o djall

GJITHÇKA MBI TY KA RA

Gjithçka mbi ty ka ra
edhe guri i hudhur në hava

ATA NUK JANË MË

BORËRA TË FTOHTA NË PIKË TË VERËS

Luftarit të parë

I

Ngrihet e përgjakur gjer në re
e qielli pushon
në maje të thikave.

Përanash klithin
njerëzit e mbyllur
në kafka vdekje,

e bjeshka dhe qielli puthen –
bjeshka
dhe njeriu në litar.

II

Era fryn
gjethet luhaten, bien.

Era fryn, ecën e gjethet qafohen me fatin;
era fryn, ecën e me këmbë të vdekura shkallmon
tokën e njeriut, tokën e dashurive të mallkuara,

e lumejt vërshojnë damarët e natës
e qielli resh borë,
borëra të ftohta në pikë të verës

Aventurat e gjetheve janë të vogla
e qielli resh borë,
borëra të ftohta në pikë të verës

Aventurat e gjetheve janë të vogla
si vetë jeta e tyre e vogël –
Përanash klithin
njerëzit e mbyllur
në kafka vdekje.

E era fryn
kullën e dridh maje botës...

III

Këndo

këndo me zë që të dëgjojë bota,

këndo kur vdes këndo kur jeton –

Përanash klithin

njerëzit e mbyllur

në kafka vdekje,

e njeriu matet me bjeshkën:

– O, s'vdes unë kurrë

s'vdes prej pushkës së parë

s'vdes prej pushkës së mbramë.

E gusha e agimit gjak pikon.

Njeriu ushqen qëndresën

dhe bjeshka luhetat

në litar të vet.

KENI LINDUR KOT DHE NUK JENI NJERËZ, THAN'

Luftarit të dytë

Keni lindur kot dhe nuk jeni njerëz, than' –
të kota i keni këngët e vajtimet për bukë e vatan,
trimat do t'i qesë blerimi në fushë, zjarri
e xhelatët e litarët kanë për t' ju pritur.
E na qëndruam mbi kufitë e durimit
e pritëm gjatë te një lum që ikte nën urë.

NJËHERË VONË I RA DIKUJT NDËRMEND

Luftarit të tretë

Njëherë vonë i ra dikujt ndërmend:
Zemrën e kujt ka për ta pasur kjo pranverë,
syrin e cilës drenushë, të cilit skyfter?
– Tim bir, vajzës sime; Shtoi një plak
që e përcillte kahmot valën e lumit nën urë.
Kur prilli ia behi e vajti si lajmëtari
pyeti një tjetër: Ku janë, a do të kthehen?
Plaka qetas buzëqeshi e urtas foli atëbotë:
Shkoni, shkoni, fëmijët e mi diej janë bërë.
E një flakë me zjarr e shpirt e shoi
dhe kurrkush s’e pa se kah shkoi, e lumja.
Thonë fuqia e kësaj toke prej gjiut të saj buron.

ÇKA T'I PËSHPËRIS KUJTIMIT TË
VARUR NË RREMB DRITE

Luftari i katërt

E tash, çka të them për syrin tënd profil lirie?
Çka t'i pëshpëris kujtimit të varur në rremb drite?
A t'i them: ne njerëzit jemi shumë të çuditshëm
botën e kallim për një fjalë e s'njohim zot e djall...
O, kur menë thirrjet e burrave në mal e vrrri
të kërkova larg harrimit. E përtej trëndafilëve të gjakut,
përtej sa detave e plepave e verbova natën gjakatare
me kocin e vdekjes,
me duart e njerëzve të untë dhe veten e vodha në jetë...
E tash, çka të them për syrin tënd profil lirie?

KALORËS KALORSI NË KËTË FUSHË
PA ASNJË PLEP E HIJE

Lufiëtarit të pestë

Kalorës kalorsi e gjatë është rruga deri në diell.
A po sheh: stuhia uluron e shpirtin than në gjallërim
degë lisi then e krah zogu përgjak në këtë qiell
pa asnjë ylber e re shiu, etjen sa për ta shuar;
në këtë qiell të ftohtë plot kumbana e thika
që në kob i zgjojnë largësitë përditë përnatë...
– O, mëkatet e mia kur kam për t’ju ikur sysh njëherë...
Hesht i madh në këngën time të vogël plot diell
e unë të krahasoj me lua, të krahasoj me lule
kalorës kalorsi në këtë fushë pa asnjë plep e hije.

DROJ SE KURRGJË S'DO MBESI PAS KËTIJ BLERIMI

Një miku, in memoriam

Si vashën agimi e zgjoi korriku Kosovën në kaltri,
Si vashën agimi... E ti – a e ndjeve, oj?
Të jesh diçka në këtë gufim shpirti që i ngjet
flakës dhe ujit të harlisur, që i ngjet këngës dhe vajit
nuk është vdekje, është lindje i dashuri im, lindje
që duhet grishur deri në çmendí, deri në vdekje o hiç –
E na ç'ishim pos bajraqe në duart e tymtarëve,
pos buzëqeshje e vëllezërve të besatuar një ditë
të jemi, të jetojmë e hije të bëjmë në këtë skaj kozmosi.
O, të rëndë e paske heshtjen, o tokë e dhimbës simel!
Si vashën agimi e zgjoi korriku Kosovën në kaltri
e në sytë e verës së hutuar e varruan qiellin e djegur
kumbonaret e pikëllimit... E ti – a i ndjeve, oj?
Droj se kurr gjë s'do mbesi pas këtij blerimi.

KOHËRAT

UNË

Gjersa s'dija të këndoja
vera bënte vetëvrasje në mua
Grykësi farkonte thika vdekje
e toka ime lindte plepa të rinj
Grykësi ndizte zjarre kobi
e toka ime rritej në hava
Gjersa s'dija të këndoja
në tokën time binte shi
dhe veten e kërkoja nëpër botë
Tash kënga s'm'len të qetë
o kryet një ditë ajo do t'ma hajë

NJË ARAP I ZI PA EMËR E HISTORI

Doli nga deti
një arap i zi

e shtëpi e m'shtëpi
nuhati jetën tonë

e shtëpi e m'shtëpi
gjet vdekjen ngri

një arap i zi
pa emër e histori

Doli nga deti
një katallan fytyrëvrarë

e në qëndresën tonë hyri
me bubullimë deti

Hëngër e piu ai i mallkuar
sa deshti

e një ditë iku trok
pa krye e sy

një arap i zi
pa emër e histori

ASNJË FJALË TË KEQE PËR PRINDËRIT TANË

Asnjë fjalë të keqe për prindërit tanë, njerëz të mirë, asnjë fjalë se kujtimi na i verbon sytë e gjatë digjet një flakë mbi kulmet tona. Asnjë fjalë se koha jonë për ta, se koha e fëmijëve tanë qe ëndërr e bukur si liria dhe përrallë e pabesueshme për zotërinjtë tanë tregimi për ne: se si ne fëmijët e “njerëzve me bishta” do të ngrehim kulla të reja të Babilonit e piramide më të larta se të Keopsit, se si ne do të na thërrasin lavërtarë të kohërave të mirësisë, të dritës dhe varrëtarë të mbramë të së keqes e zotave të braktisur në theqafje... Asnjë fjalë të keqe për prindërit tanë, njerëz të mirë, asnjë fjalë, kujtimi shi rigon; asnjë fjalë – se koha e tyre i ngjau urisë e vdekjes, etjes së shpirtit të sëmurë e kurrsesi e kurrsesi zhgandrrës sonë – dhe shi pas ca bjeshkë udhëtimi doli dielli mbi kulmet tona doli mbi koka të zgjebosura e Ali Binaku në titërr të ledinës pa frikë shikon lejlekun në oxhak të kullës së arnuar se do t’ja mbysë fqiu i ynë i çmendur, fqiu i ynë i shituar prej gjakut, prej gazit të vatrave tona. O, asnjë fjalë të keqe për prindërit tanë, njerëz të mirë, asnjë fjalë se kujtimi na i verbon sytë e gjatë digjet një fjalë mbi kulmet tona.

E EMRIN E KA DASHURI

Për këtë tokë gjaku ka rrjedhur e prindërit tanë
kryet e kanë lënë, kumbona të mëdha kanë mbetur
në jetën tonë për këtë tokë ata që nuk janë më –
e ju si të doni quajeni këtë tokë muze e emrin e ka
dashuri e emrin e ka na; o si të doni quajeni,
por asnjë fjalë të keqe për prindërit tanë
njerëz të mirë, asnjë fjalë se kujtimi na i verbon sytë.
Asnjë fjalë të keqe thashë se ata gjithçka janë bërë
për këtë tokë, se ata ishin trima mbi trima
dhe – nëse ndokush ka vdekur duke kënduar
ata vdiqën maje hanxharit të dushmanit me këngë në gojë,
nëse ndokush s’ka kthyer nga rruga – ata i kërkuam;
nëse ndokush ka dashuruar me jetë lirinë – ata ishin.
Fjala e tyre kurrë para turpit s’u dridh, huq kurrë s’shkoj,
për këtë tokë si rrufeja vrau në lakmi gjaku –
e ju si të doni quanin këtë tokë muze e emrin e ka
dashuri e emrin e ka na; o, si të doni quajeni
por asnjë fjalë të keqe për prindërit tanë,
njerëz të mirë, asnjë fjalë se ata prorre ditur kanë
të jetojnë e vdesin për këtë tokë, të dashurojnë e urrejnë;
se ata mikun kurrë në besë nuk e kanë prerë
dhe – nëse ndokush ka vdekur duke kënduar
ata vdiqën maje hanxharit të dushmanit me këngë në gojë,

nëse ndokush s'ka kthyer nga rruga – ata i kërkuam,
nëse ndokush ka dashuruar me jetë lirinë – ata ishin –
e ju si të doni quajeni këtë tokë muze e emrin e ka
dashuri e emrin e ka na; o si të doni vetëm mallkim jo
se për këtë tokë gjaku ka rrjedhur, i nxehtë ka rrjedhur...

PËRRALLA E PABESUESHME

E pabesueshme ishte loja jonë e guximshme me zjarr e vdekje
shkuarja pas një nuse të plakur e kthimi ynë në bukuri;
dashuria e Rrushës pas syrit arshik të Zek trimi në traktor
e pabesueshme ishte si loja e deleve pas ujkut
e fyellit të harlisur në zemër të pyllit;
i papritur ishte pastaj aktrimi i bareshës syzezë në një teatër
të fabrikës që la malet e tbanët një ditë vere e iku në një qytet
për t'u bërë yll i artit të shtatë – ose kënga e poetit të dalldisur
pas flokëve të arta të dritës, që zbuti ujkun e trimëroi qingjin
mbi vijë të mullirit shtatë gurësh... O qëlloje, qëlloje
thikë e gjakut atë zemër ziliqare që nuk të vesh në petka mirësie
e s'të këndon si këngë lirie kah të shkelë këmba e syri e mendja,
qëlloje se koha e prindërve tanë ishte nata e ujkut të plaguar,
varr i truar i ëndrrave e tregimi për ne, e tregimi për ne:
se si do të ngrehim kulla të dritës e Ura të Fshenjtja mes njerëzve
se si do të shkruajmë abetaren e parë për fëmijët tanë të etshëm
për dritë e dije
përrallë e pabesueshme për zotërinjtë tanë që na shtrëngonin
lakun në qafë.

HAJDE SHOK POET E KËNDOJE NJË KËNGË

Ec tani pash besën e mos e quaj këngë jetën e udhëtimin e gjatë
nëpër kohë e mote sa lindja jonë; në korin e femrave
ec e mos hy të këndosh krah e m'krah me Ali Binakun ujk i vjetër,
me heroin e punës e me mësuesen Afërditë, ec e mos u ndal
para qyteteve, fshatrave, para tytmareve më të larta

se piramida e Keopsit –

që ngritur i kemi na brigadat e reja të jetës.

O, hajde shok poet e këndoje një këngë

që kurrë s' është dëgjuar në këto troje gjaku e nami,

hajde e falja zemrën kësaj toke të etshme për dashuri e blerim,

falja pa hile

si prindërit tanë që u bënë gjithçka të jetojmë na, fara e mallkuar –

mos ik shok poet para asaj dore të djaloshit flokëverdhë

si dorë e shkathtë artisti që u pikturon gjërave të çuditshme

të shekullit tonë vetullën e hënës, mos ik

para thjeshtësive të jetës sonë e gjurmave të shëndritshme

o nxirre një këngë shok poet, nxirre kah del shpirti,

fjala vjen për atë minatorin që në skenë e jetë betohet në lirinë e vet

se ka për t'ia shpaluar shtatë palë dheut gjersa t'ia vjedhë

gramin e fundit të arit për dhëmbin e thyer të Tanushës,

zënë e bjeshkëve tona.

Hajde shok poet e këndoje një këngë
që kurrë s'është dëgjuar në këto troje gjaku e nami
këndoje e harroje të kaluarën e gozhduar në tëmtha të mykura,
këndoje një këngë shok poet si di ti kur gjaku të kallë në damarë
e falja zemrën kësaj toke të etshme për dashuri e blerim,
falja se në stacionin tjetër udhëtimi i ri na pret.

RRUFES TURRIN DUA T'IA NDAL

Përditë vërshon jeta e dashurisë sonë
e kuqlohen bebzat e lindjeve lehonë;
përditë ecim me nga një vdekje më pak
me zjarr në shpirt e me të kaluarën n'lak;
përditë shkruhet legjenda për ne – diell;
përditë lindim më të rinj nën këtë qiell
e bëhemi dashuri, bukë e fjalë lirie,
e bëhemi konak bese, trimërie e ura ardhshmërie;
përditë lindim prej dashurisë sonë
e matemi me largësitë e paskajshme t'mundit tonë...
O, këndohu këngë e tokës sime se ti je këngë njeriu
këndohu se lojën e kobit kurrë s'kam për ta luajtur
në maje të shpatës as sytë për t'i përzhitur
me flakën e vatrës, këndohu dhe m'liro, m'liro
prej frikës e vetes – rrufes turrin
dua t'ja ndal në hidrocentralet e jetës sonë.

ALI BINAKU

Në ndertesën e re, në katin e tretë,
vetë i sati banon Ali Binaku –
Lulla i ndrit si xixëllojë krahehtë
e kafja në resho i piqet si n'ball oxhaku.

N'Kosovë të tij shtatin e hedh vera e vonuar
kullat e gurit duke i veshur në blerim
e zëri i kavallit n'Bjeshkë të Nemura, harruar –
sytë ja përflak plakut në mallëngjim.

N'largësi traktori tokën pret si me thikë
dashuri fal e horizonte të reja dije zgjon
e këtu i biri, komunist i parë, në fabrikë
zërin e çon dhe kundër racizmit në Amerikë.

Në mejtim Ali Binakut zemra shi i rigon.

HIJEVE UA SHKURTON KËMBËT NJË SHARRË

Azgënshtëm bredh një tarak i kuq n'rravgime...
Në ballkon Ali Binaku dredh mustaqet e thime
dhe ja vë mbi sy diellit plisin e bardhë
e n'udhë kah qielli hijeve ua shkurton këmbët një sharrë

SI E KEMI ZBULUAR DETIN

SI E KEMI ZBULUAR DETIN

A ju kujtohet detin e kemi zbuluar
kur kemi mësuar të flasim
    të ndërtojmë shkolla për fëmijët tanë
    të ndërtojmë Ura të Fshenjta për dashuritë tona
kur kemi mësuar të krijojmë emrin tonë
gjurmave të veta kur harroi dhelpëra
të kthehet në pyllin e lartë të natës
Kur kemi parë detin e kemi zbuluar
e tërë jetën e kemi kërkuar me pishë e qiri
atë mrekulli të shtatë të botës
e tërë jetën kemi notuar nëpër njëfarë uji
të qetë të thellë e të zi të brigjeve të humbura
A ju kujtohet detin e kemi zbuluar
kur kemi mësuar të ecim kah vetja e vërtetë
kur kemi mësuar të këndojmë të vdesim për vetvete për njeri
kur kemi shkruar vjershën e parë për atdheun për Skëndërbeun
kur koha lirisht ka marrë frymë në gjokse të shterrura
e tërë jetën e kemi kërkuar me pishë e qiri
atë mrekulli të shtatë të botës
A ju kujtohet me qindra me mija kilometra kemi udhëtuar
kemi udhëtuar me muaj me vjet me shekuj
kemi udhëtuar për shembëll për në Trojë

për në Iliadë ose në Iliri kemi udhëtuar
e këmbët plot therra i kemi pasur
e erëra e mjegulla janë zgjuar nga Olimpi
e kurtha të panumërta janë ngrehur
në udhëtimin tonë të gjatë sa jeta jonë
E na kemi udhëtuar të shohim detin
e tërë jetën kemi notuar nëpër njëfarë uji
të qetë të thellë e të zi të brigjeve të humbura

A ju kujtohet

O ecni tash miq të mi ecni kah ecet poetë erozionesh
deti është gur i rëndë në zemra të varfëra
ecni e harroni edhe udhëtimin edhe veten e sosur
harroni gjithçka që kini parë tatëpjetë Golgothës
ecni se na detin e kemi zbuluar
kur na kanë kërkuar me pishë e qiri
në pyllin e lartë të natës

A ju kujtohet

NJË KOHË QË S'KA EKZISTUAR PËR NE

Në udhëtimin e vet
deti peshë ka çuar
dashuritë dhimbët këngët tona
dhe na ka zbuluar
përditë nga pak
prej vetëvetes
prej heshtjes e frikës
Në udhëtimin e vet
deti ka shembur brigjet tona
prej nesh të lirohet
prej nesh të vërshojë botën
e në blerim kur kemi arritur
veten një mot
kemi ndjerë përqafimin
e ftohtë të natës
e dhëmbët i ka harruar atëherë
në lëkurën tonë
një kohë që s'ka ekzistuar për ne
e kurrë s'e kemi ditur
deti është na
apo ne deti

DETI

Kush të njeh ik prej teje si prej mortjes
e një poet në këngë të veta më të bukura të thërret
Se ti je zemërgjerë kur të don
se ti si fantazia e ke rrugën e lirë
e mund të jesh edhe dëshirë
për ata që të pagëzojnë o det
e mund të jesh edhe ëndërr
për mëkatarët që të shkelin rëndë e gjatë
Shtatë mbretëritë ngrihen në brigjet tua
e të luten si zotit si diellit
e çmenden pas teje kur të harrojnë
Kumbanat kur kumbojnë në kob
ti erërat i zgjon dhe perënditë e sëmurë
e kurrkush s'mund të fashitë as të dëgjojë
se ti atëherë vetëm uluron
e duron o det e duron o det
Shatorret e dashurisë dhe konaqet e bardha
që m'i ke as vrapi i kalit të erës
s'mund t'i mbërrijë brenda ditës
s'mund t'i mbërrijë brenda natës
O ti je e vetmja motër e nëntë vëllezërve
i vetmi vëlla i shtatë motrave bonjare
Kur vijnë njerëzit dhe anijet për të shkelur

ti shtrihesh breg e m'breg
e kërkon kohë e kërkon hapësi lirie
E thonë atëherë se ti je i pabesë
e të puthin e të kafshojnë
e të urrejnë e të dashurojnë
e kurrë vetëm s'të lënë
se ti si magnet bashkon e ndan
meridianet paralelet
e polet dhe kohërat
Por kush të njeh ik prej teje si prej mortjes
e një poet në këngë të veta më të bukura të thërret

BALADA PËR URËN

BALADA PËR URËN

Ranë fshatarët te lumi
kurban një vashë e bënë

Fluturoi zogu përrallor
u ndal në vetullën e saj fiskajë

Kaluan qerret me buaj
e dasma u bë në katund

Ranë fshatarët te lumi
të etshëm si toka e çarë

Një djalë e zgjoi vashën gur
e dikush bjeshkën mallkoi

Lumi vërshoi e muar urën
e muar vashën me gjithë dasmorë

e në katund s'u pi verë
e u derdh gjaku gurrë

Ç'prej atëherë njerëzit
njëri tjetrin e kërkojnë

KRAHU I DALLËNDYSHES SA ZGJIM I PAFAT

Krahu i dallëndyshes
sa zgjim i pafat

Qeni leh në hënë
e dielli na kafshon

Një kumbanë bie

e kurrkund kortezhi
as nusja në kalë

Ku ma le moj besën o

Pisha n'shkëmb t'nemur
rrënjë të thella lëshon

e prej kullave t'padukshme
rrufeja na qëllon

Guxo e trembja ëndrrën
bukurisë së fjetur n'lum

Sa zgjim i pafat
krahu i dallëndyshes

SAHAT I KOHËS SA BIE

Qosheve të pëlçitura të jetës
një bonjak luan me diell,
dushk e therra than një fyell
e motet fytyrën ia ndërruan dheut –

Sahat i kohës sa bie?

DHOMAT E ZBRAZTA

REKUIEM

Nata e djegur pushon
në taracën e qytetit të bardhë
Ujku uluron në bjeshkë

Hëna në thepin e natës
digjet nur

dhe kënga e zogjve të hutuar
fundoset thellë
në botën e ëndrrave

Zoti im Zoti im
kur njeriu vdes
thonë shi bie

Nënë
o nënë dhimbë e gjatë

LARGËSITË E PËRGJUMTA I VRAU BRITMA IME

Nën kapakët e syve tu
vdiq diku
dita e fluturave

e largësitë e përgjumta
i vrau britma
ime

nënë
o nënë
dhimbë e gjatë

KOT ËSHTË TË DASHUROSH DHIMBËN

Ti u takon shenjtërive

dhe kot është të të kërkoj
në zemrën e udhëtarëve
në syrin e nënave

kot është të dashuroj
dhimbën time të gjatë
kot është të të thërras n'emër

ty që do të dashurojnë
ujrat dhe lulet
nënë

o nënë dhimbë e gjatë

NË MES DY KOHËRAVE

Në mes dy dashurive
jeton ti nënë

në mes dy fjalëve
ngrihet përmendorja jote

në mes dy zjarreve
djeg kujtimi për ty

në mes dy kohërave
të kërkoj nënë

o nënë dhimbë e gjatë

DHOMAT E ZBRAZTA

Rrah era fuqishëm
m'zgjon mua të fjeturin

në breg të lumit

rrah era në dritare
urdhëro i them

por fjalët e mia
ajo s'i dëgjon

Fuqishëm rrah era

e krahët i then
për ëndrra të mia

e krahët i përgjak
për dëshira të mia

Ja zgjas dorën

dyert e dhomave të zbrazta
krah e m'krah ia hap

urdhëro i them prapë
ajo sytë m'i përflak

e ik vrap e ik vrap
nënë o nënë dhimbë e gjatë

MALLËNGJIMI

Nënë, të kujtoj si veten se thellë në ty jetoj
dhe digjem flakë në dashuri.
Sa herë moti ballin ma shkel, ëndrroj
prehërin tënd plot jetë e ngrohtësi

O nënë, o nënë dhimbë e gjatë!

KUJTIMI PËR DASHURINË

E NA PRESIM TË VIJË

Në qytetin e botës
vjen njeriu
prej së largu

i merr ditët e veta
i merr
netët e përgjumta

e na e presim të vijë

FILLI I NJË KËNGE PËR
MUA DHE DASHURINË

Po t'i fali të gjitha,
më the – edhe jetën;

Unë mendova veten
dhe qenin që rrite

e hov mora në re
si plep me rremba.

Do të të vras një ditë
– më pëshpërite,

e unë s'besova
gjersa ma nxore zemrën.

Tash luaj me rrufena
e çoj dashuri me stuhi.

E KTHIMI I TRUAR I VETES

Në udhëtimin tim
kah vetja e vërtetë
shpeshherë e kam vjedhur
jetën në kalim
e në gërklan të kohës
përherë kam mbetur
këngë e pakënduar
gjer në mbarim të një loje
e kthim i truar
i vetes humbur në shtegtim

E FUQIA E VDEKUR
SHKRIHET NË KËNGË

Binarëve të kohës
rrëshqasin jeta dhe vdekja

largësitë i sos flaka e harrimit

dhe në gosti të stuhive
lindja zgjon lindjen

e fuqia e vdekur shkrihet në këngë

E NJËRI TJETRIN
E KËRKOJMË PA PRA

Në heshtje dashurojmë
e vrasim lart

e tatëpjetë Golgothës
zdirgjemi në det

dhe urrejme atë
që na shtyn për të qarë

dhe urrejme atë
që nuk është e jona

dhe urrejme atë
që me shpirt e dashurojmë

e njëri tjetrin
e kërkojmë pa pra

DASHURI S'ËSHTË
VETËM TË RROSH

Dashuri s'është
vetëm
të rrosh

dashuri është
edhe të vuajsh
rëndë e gjatë

O sa shpejt
ma vure
këmbën

Ah qenin
ta vrafsha
pushkë

BALADA PËR
KALIN DHE DASHURINË

E ngreh kryet vrik
si ëngjull i bardhë
i fshin rrugët në hava

Unë mbyllem në kullë
e yllin tim e ruaj
me xhelozë në shuplakë

Tërë qiellin e shkel
kur kryet e ul
në livadhin tim tha

e si fener drite varem
në yllin tim atëherë
e shi bie në botë

Oh kali im i gjorë
ku vete pa dasmorë
në këtë natë me dëborë

VETES KURRË S'IA PRANOJ SE PËR KREJT Ç'ËSHTË E JOTJA KËNDOJ

E kemi sulmuar gjakun tonë me thikat e dëshirave
për të lindur të mëdhenj në ferkun e ëndrrave
na – që ndrydhemi para vetes e botës, oj grua,
... e kemi sulmuar gjakun tonë e them tash:
më i madh është zoti që s'shihet në avullin e jetës
se njeriu se unë që ngarendi nëpër kohëra
e që s'jam as ankh. E vetes kurrë s'ia pranoj
se për krejt ç'është e jotja këndo –
I vetëm në mëkate e i vetëm në lumturi
eci si erë e egër e butë veten duke mbjellë
ravave të furtunës që vret si dhimbë, që lëpin si flaka
jetat e palindura në mua, jetat që do pëlcastin
nga marazi si fyshezkare rreth meje e dritës;
jetat që lindin në mua të shumëzuara nga këngët e rrugëve
që përherë kam dëshiruar t'i ndrydh thellë në vete –
Leni, pra, leni të na varrosin në lutje të mbarsura
rrugët e zbrazta se për të na harruar
kurrë s'kanë përenditë e sëmurë, oj grua,
ne – që përherë sulmojmë gjakun tonë me thikat e dëshirave
për të lindur të mëdhenj në ferkun e ëndrrave,
ne – që mbjellim këpurdha për t'i mashtruar shirat në arat tona.

BALADËN PËR MUA NJË KËNGËTAR I VERBËR E KËNDON

“Qe gjithë e mi, shpirti kurrë s’ka për t’u shuar,
bëhu zog e kërkoje fatin përtej shtatë konaqeve!”,
më the një ditë vere kur na çmendi blerimi –
e unë s’lashë marrëzi pa bërë për të dashuruar,
s’ lashë vend pa shkelur, shpirtin tim për ta gjetur.
“Bëhu robi im, kurrë s’ke për të vdekur, trim!”,
më the kur ëndrrat na mashtruan në agimin e parë –
e unë ç’isha pos robi yt besnik dhe i verbër.
“Ma zë zogun në fluturim, e jotja jam për jetë, i gjorël”,
më the kur ngjyrat e syve t’u ndërruan në kalim –
e unë gjarpërinj të verdhë të solla për natën tonë,
por ti ishe larg meje e bjeshkëve atëherë
dhe për çudi vjeshta ktheu vonë atë mot shirash
për t’i friguar hapat e njerëzve të vegjël që mbylleshin
në guaskat e ditëve të varfra me flakën e shpirtit.
Tash një kaproll puth qiellin gjurmave tua t’harruar
sa herë rrufeja vret në bjeshkë të mallkuara kahmot –
e baladën për mua një këngëtar i verbër e këndon.

BËHU DASHURI E MOS VDIS

Një zog në shuplakën time ra
e fluturoi pa ja mësuar emrin
një pendël kujtim ma la
e një fluturim ma mori zemrën
Një det trazoi ai i shenjtë
e shumë zjarre la pas
Në kullë ika unë atëbotë
prej diellit të fortë
Por këngët kur më lanë
drita e ballit verbuar
bota m'quajti të marrë
e kalorësit e trenuar të verës
në thundra të kalit të erës
çelsat m'i mëshehën
O eja e gjeje fshehtsinë e rrugëve tua
eja e bëhu dashuri e mos vdis
për një pikë ujë
për një pikë ujë
Prej shuplakës sime
një zog fluturoi n'hapësirë
e një pendël kujtim ma la
pa ma ditur emrin

E NJË TJETËR KUMBONË PO BIE

Sonte po ndej si shushuron
nata e shamjeve të mia nata e botës
si po m'len kënga ishull të kallur të jetës
sonte njësoj është të rrosh
a mos të rrosh o Hamlet i marrë
se kjo është nata jote e mbramë
Sonte nata është mbyllur në kuvli
nata e çelsave e bravave të thyera
e një tjetër kumbonë po bie
O djall apo njeri do të lindë
nata sonte që në tëmtha kohe rrah rëndë

KISHA PËR TA VIZATUAR
DASHURINË DHE BUKËN

Më ballsamosëni
kush është trim

Në maje të botës m'vini
era lehtë të më rrahë

kalimtari i parë
të më kujtojë si vëllanë

kalimtari i dytë
të ma thotë emrin

kalimtari i tretë
t'i marrë malet

Më ballsamosëni
kush është trim

kisha për të vizatuar
dashurinë dhe bukën

E NJERIUN E HARRUAR KAHMOS
E KAFSHON KËNGA E VET

Në dy brigjet e hirit
ngrihet tash
nga një kullë e mallkuar

Në stacionin e dëshirave
ajo pret
e pret

e trenat
kalojnë e vijnë
e ajo pret

e njeriun e harruar kahmot
e kafshon
kënga e vet

SECILI UDHËTAR PËRSHËNDET NË MËNYRË TË VET

NJERËZIT

Ditën e parë
dashurohen në ngjyra;

ditën e dytë
ëndrrojnë të fluturojnë;

ditën e tretë
kërkojnë të jenë dëshira:

jo lule – t'i këputin
erërat dhe stinët;

jo zjarre – t'i shuajnë
shirat dhe motet;

jo kumbona – t'i trembin
zogjtë dhe kalimtarët.

SECILI UDHËTAR PËRSHËNDET NË MËNYRË TË VET

Secili udhëtar në botë
përsëndet në mënyrë të vet
– secili prej nesh.

Kurse unë gjithmonë kam menduar
njerinë të përsëndes
me buzëqeshje më të nxehtë

në minutat e ndarjeve të zakonshme
që të mallëngjejnë,
që të gëzojnë

e ju – si të dëshironi:
sytë e udhëtarëve n'kalim përherë i keni
dhe shamat e përsëndetjeve në duar.

DHIMBË E BUKUR

Botim i autorit, 1973

*në kujtim të Urës së Fshejtë
autori*

*Dhe bukuria s'është bukuri
Nëse s'e ka shëmtimin e vet*

SHETIA NËPËR KOHË

BUKURIA

Zgjata dorën në livadh lulen me këputë.
“Mos – fqiu im i dashur më bërtiti –
do të vyshket!”
Unë qava për saksinë time të thatë.

Qita hapin, kalin e bardhë me mbërriri –
vashën e ëndërruar kaherë.
“Mos!” – përsëri m’u gjegj fqiu.
Unë qava me mall edhe atëherë.

Hodha dorën në gjithësi me pikllim –
çel e mshel sytë dritë m’u bë.
“I lumi ti!” – dikush më bërtiti në përqaqim
e kurr gjë tjetër s’pashë as ndjeva më.

Sot e atë ditë kudo po e kërkoj fqiuun tim të mirë.

SËMUNDJA

të gjithë ne jemi të sëmurë prej diçkafit
më thotë një mik i harruar në bjeshkë –
e druvari në pyll pret me sopat
pishën e shpërthyer në shkëmb të lartë

tevona miku im i urtë shton se ëndërron
ujëvaren e hijesuar – zjarrin që shkimet
e prapë jeton, trupin e mikeshës që etjen
shuan e mëkatin verbon në kallje të epshit

njënatëpërnjënatë mikut tim të çuditshëm
në kokë diçka e errët iu ngulit me pahir
sopata rëndë prapë u ndie në pyll
e qiellin e vet humbi n'udhëtim një yll

lartësive thonë se shpëtim tani kërkon

VJESHTA OSE GRUAJA NË KALIM

Ia çel dritaren hapekrah gjethit të rënë,
e mbyll vaji i fëmijëve të lagjes
që harruan duart t'i marrin
në ikje nga blerimi i tharë.

Tërë kohën e lume tani flasim
për gruan që na i vodhi shikimet
në kalim si ëngjull i harresës
e na la të shituar në hije.

Ia çel dritaren hapekrah gjethit të rënë
u bërtas fëmijëve që luajnë me zjarr –
një stuhi e mbyll e gjatë ndjej krrokatjet
e zogut që kërkon të struket në timen dhomë.

Ç'të bëj, vjeshta dridhet në maje
të gishtave të mi të lebyrur e njerëzit
shetisin pa e ditur se shkelin në këtë flakë
të padukshme që përcëllon në shpirt e qëllon në ballë.

E unë, më besoni, urrejta vetëm atë grua
në kalim si hije e rëndë që hyri
në dhomën time e më shtyri
të dashuroj gjethin e rënë.

E VERDHA

lum i dergjuar
rridh rridh prej dritës

boja të doli

URA E FSHEJTË

tre kalorës
në hapësi të dritës

kalorsit e zez
në kuaj të bardhë

në mbarim të një përralle
udhën ndriçon një yll

e muratorët gjer në fluturim të zogut
ngrisin urën e fshejtë

gjer në fluturim të zogut
ai bri imi hark i ngrehur

tre diej të shuar
në syrin tim gacë

po drini po drini
si i mashtroi kalorsit

muratorët e trupit tim
maje kokës sime ngjiten

të zgjojnë buzëqeshjen e murosur

VETMIA

dikush në mua qau e s'di a e ndjeu kush

qe në vetvete u mbylla e bota humbi udhën
rreth kokës sime planetë e mërguar

gjaku im athua qenka vdekja ime e lashtë
apo dëshirë të jetoj në këtë pëllëmbë dhe

maja e shpatës në bebzë të dritës veton
zë i humbur ku tani tingëllon

lulja e heshtjes si sosi lumin e gufuar në sy

LARGËSITË E ZGJIMIT

më zgjo gjersa ëndërroj
fluturimin tënd në hapësi

më zgjo në mes meje e shpirtit

si pranverën blerimi
si detin largësitë më zgjo

më zgjo në mes meje e diellit

dhe më trimëro më trimëro
para thikave e vetes

kur mashtroj kohën të gjallëroj

më zgjo se dashurojmë

vetëm të mundim urrejtjen
të harrojmë vdekjen

në jetë të huaj e të largët të mos mbesim

më zgjo gjersa ëndëroj
fluturimin tënd në hapësi

zog i humbur në shënjestrën e kobit

DRITA

– Ç’kërkon në jetën time
e panjohur?

– Çelsin e artë të buzëqeshjeve,
dryrin e zi të pikëllimeve.

– Ç’kërkon në qiellin tim
zog rrufesh

– Lartësitë e kthjellta,
hapësinë time, trim.

– Ç’kërkon në livadhin tim
nënë e dashur?

– Fëmijninë e djalit tim,
gërshetat e gjata të çikës, skifteri im...

Shkrepi një gaz
e shiu m’i lau sytë.

O, sa goditje të rënda
e kaq hapësi lirie deri te unë –

imzot, imzot.

SHETIA NËPËR KOHË

kërkova emër
zjarri më përzjarri

u shndërrova në shkëmb
krimbi më breu

rashë në dashuri
koka hi në një vi'

gjurmët shiu
gjer në kullë m'i fshiu

do kohëve të largëta tani shetis
me një gjarpër këngë pis

o gishtat t'u thafshin
bukur po i bie atij fyelli

MËNGJEZI

B. Bokshít

nusja zdash teshat e nusnisë
trimat ngjeshin armët e burrnisë

shpirti i humbur shndërrohet në lule
para tupanit carrokët plakin fëmijninë

e bukura e dheut hop në bjeshkë hop në fushë

nëntë gra ia krehin flokët e artë
nëntë trima ia ruajnë buzëqeshjen

drurit të zi gjer në maje i del tymi
lumi shpëton hapin të mos bjerë në kurthë

zogu mbyllet në qiell të hapët

cilën derë t'ia çelësh asaj drite
nuk e zë të hyjë as të dalë

cub i maleve kah ia ke mësyer
apo sheh drita të ka burgosur

ruajna zot shpatë e tij kur vringëllon
koka të reja mbijnë rreth kullës

e bukura e dheut hop në bjeshkë hop në fushë
kush guxon ta këpusë atë lulezjarri

DETI DHE KËMBONARET

KOHA QË S'EKZISTOI PËR NE

në udhëtimin e vet
deti na zbuloi
përditë nga pak

në udhëtimin e vet
botën vërshoi
nga ne të lirohet

e në lëkurën tonë
dhëmbët i harroi
një kohë që s'ekzistoi për ne

KALTRI

dashurojmë në heshtje
lart vrasim

tatpjetë golgotës
zdirgjemi në det

në një kohë të panjohur
njëri tjetrin ndjekim

lart vrasim
në heshtje dashurojmë

DETI

kush të njeh ik prej teje
se ti çka s'mund të bësh

si fantazia e ke rrugën e lirë

ëndërr mund të jesh dëshirë
o ti botën në shënjestër mban

në brigjet e tua shtatë mbretëritë
çmenden kur të harrojnë

në kob bien këmbanët shtatë vjet

erërat ti zgjon atëherë
dhe duron o det dhe duron o det

as vrapi i kalit të erës
as fluturimi i nositit

s'mund të arrijë brenda një jete
s'mund të arrijë gjatë një vdekje

ti je e vetmja motër e nëntë vëllezërve
i vetmi vëlla i shtatë motrave bonjare

anijet e zjarrra kur vijnë
ti shtrihesh breg e m'breg

kërkon kohë kërkon hapësi lirie
të puthin e të kafshojnë
të urrejnë e të dashurojnë

e kurrë vetëm s'të lënë o det

se ti bashkon e ndan

kohë
brigje

po kush të njeh ik prej teje
se ti çka s'mund të bësh o det

se ti çka s'mund të bësh

NJERIU DHE DETI

vjen njeriu i eçtuar
shpëtim kërkon nga zjarri

një fener ia tregon udhën
përtej bjeshkëve përtej grykave

ai kohën shndërron në rritje
në ecje kah vetvetja ose deti

udhëton e udhëton ditë e natë
po kurrë vetveten ta arrijë as ta kalojë

kushedi sa mrekulli bën
maje një shpate maje një therre

diku pas bjeshkëve pas grykave
vdes si fakir e lind i ri

gjithmonë i madh
në ecje kah vetvetja ose deti

shetit botës së algjeve
shuan etje me zjarr

zbulon qytete katunde

për dreq njëherë e çojnë erërat e jetës
një hyrije njëherë të vetme

humb në syrin e saj magji
askush më s'e sheh

e njerëzit në bregun e vetmuar
sillen e sillen në rreth

përtej bjeshkëve përtej grykave

NATA

mbyllja në hapësi e një varkë në det.
nxitimi i udhëtarit të vonuar të arrijë
në kullën e vetmuar pas kodrës së largët.
ajo drenushë e rrëzuar në gjunj para gjuetarit të marrë
e ajo orë e madhe që mat ecjen e ujit në luginë.
në periferi llampa e ndezur për të hyrë pa frikë në qytet
nësa druri i paarritur rritet e rritet mbi mua dhe botën.
në jugun monoton të sendeve të harruara
gjeometria e ngrehur e rënieve pas dashurisë pas mëkatit.
ai kasnoc i parë e i mbramë në mes dy lindjeve
e ai fëmijë i mplakur në mes dy heshtjeve
doli të shetisë nëpër kohën e pranishme e të largët.
mbyllja në hapësi e një varkë në det.
a do të më gjejnë kund apo t'u vehëm në gjurmë.
zarathustra iku në mal e më la duke gjuajtur gjarpërinj.
dikush theu kutinë e ëndërrave për të gjetur veten.
çelsin hodhi në det, tani si ta çel këngën time
e t'i ruaj sytë nga verbimi? si të pagëzoj
moj furtunë e shpirtit? zarathustra kah iku?
o'a kanë me më gjetë apo t'u vehëm në gjurmë.
qetësia më shurdhoi e sa i fuqishëm zëri i këmbonareve!

QETËSIA E HUMBUR

dikush këndon nën dardhën e kohës e vdes i gjorë
dikush shtatë lëkura i ndërron e jeton
dikush kërkon veten në harrim
të bëhet gur i urës më të bukur në kujtim
ose shkon pas erës e fluturave
papandehur në një verë
para krishtit ose shumë pas nesh
e qëllon një pushkë e dashurisë në kalim

një yll ndalet maje thirrjeve të mia
thyen portat e një kënge
kushedi prej nga një kalorës
vjen e i fryn e i fryn zjarrit tim
për çudi ky zjarri im tretet
nga fyt i tij i thellë si të mos ishte
deri në skaj të horizontit lëshohen njerëzit atëbotë
as në shpirtin tim s'e gjejnë

unë shtrihem gjerë e gjatë në një shpatë
shqirre e shqirre
askush s'më ndien

KIPCI

ngris shpatën –

ai detin
në dysh ndan.

mbjell luledrite –

ai erë u merr
gjarpërin zgjon.

unë këndoj –

ai më braktis
nga asgjëja nga heshtja.

ma sjellin
pushkën e babës tim –

njeriu i verbët
qëndron i vrarë në mua

nëntëdhjetenëntë vjet.

zë i panjohur
deri kur të të zhvesh

prej territ
deri kur

këmbonare
e shurdhët

KTHIMI NË VETE

tim bir, Drenit

ku mund ta gjej bukurinë e mugulluar të pyllit si në pranverë?
pyeta në kalim një vashë – në brinj të kaprrollit – m’u gjegj.
cila ishte ajo sorkadhe e shndërruar në erë? – pyeta një voglush.
– e ylberit, o udhëtar i çuditshëm, e shiut, - m’u gjegj
e shkoi pas dritës.

dola nga vetja atbotë si të dal prej një tuneli të pafund:
para meje shembeshin pyjet e harlisura prej druvarëve
e bumbullimeve,
pas lindin këpurdha e tërmete të reja dëshirash, ëndrash
e stuhia rrëzonte hapin tim e të voglushit n’ikje prej zjarrit,
prej shiut.

dikur vonë në mbarim të një përralle plasi rrufeja e pritur aq vite
skaj horizontit një fyell drite harruar u bë këngë e një ashti, e një emri.
banorët e katundit të Nemun, të mbyllur kahmos prej gjakut,
lëshuan qent –
te Ura e Fshjetë krushqit i thyen shpatat e nusen ia rrëmbyen
dreqit të përroit.

pyeta një vashë në kalim: ku mund ta gjej bukurinë e mjegulluar
të pyellit si në pranverë? - në brinj të kaprollit - m'u gjegj
e zëri i saj kuq pikloi në shuplakën time, pyeta një voglush:
– kush i ka sytë më të bukur në katund? – ylberi;
o udhëtar i çuditshëm – m'u gjegj e syri i tij sy m'u bë.

në largësi bardhësitë e gufura mbulonin kthimin tim në bukuri.

SI ZBULUAM DETIN

a ju kujtohet detin zbuluam
kur dashuritë peshë na u çuan

gjurmëve të veta kur harroi dhelpra
të kthejë në pyll a ju kujtohet

e tërë jetën kërkuam atë mrekulli
nëpër njëfarë uji të zi notuam

a ju kujtohet detin zbuluam
kur dhëmbët na u ndërruan

e tërë jetën me pishë e qiri na kërkuam
a ju kujtohet

atlantida atlantida atlantidaaa

KUSH PREKU FUNDIN E DETIT
S'ËSHTË MES NESH

Bukuria s'është bukuri
nëse s'e ka shëmtimin e vet –
e kush preku fundin e detit s'është mes nesh.

Secilit dhimba na takon.
Bari rritet e rritet harrimi –
e kush preku fundin e detit s'është mes nesh.

Një kohe kurrë s'është mjaft
të lindësh, të jetosh
dhe – të vdesësh.

Është një det në jetën tonë
ku lypset thellësi e vite
të biesh në fundin e një shpirti;

t'ia zbulosh vetveten botës njerëzve...

Po kush preku fundin e detit
s'është mes nesh.

FJALA DHE TRENAT

FJALA

R. Ismajlit

deri në fjalë

udhëtimi i uliksit
troja e fortifikuar

deri në fjalë

dete të pazbuluara
anë të reja të botës

deri në fjalë

këputje gjymtyrësh
fluturim i hutuar zogjsh

deri në fjalë

gërshërët
shi

pastaj

kaltri kaltri
kaltri

dhe dridhje shpirti

Ç'TË BËJ

G. Bobit

lidh fjalën për dhëmbë
e líron kënga

lehin qent pas meje
i verbon kënga

godis hijet e sëmura
diku në mua vdes njeriu

mbyllem në vetvete
koha më shemb

ç'të bëj imzot
gjahtarët në gjah po venë

KËNGA

s'këndohesh gjithmonë të jesh këngë
kurrë s'këndohesh gjer në fund
muzikë e rëndë

dhe s'këndohesh krejt se mbarimi yt
është fund i pakryer i botës
vdekje e gjatë e njeriut

TRENAT

R. Ferrit

ecin trenat t'i sosin dhimbët
shpejtojnë trenat t'i ngjallin kujtimet
ikin trenat të na dashurojnë të na piklojnë

trenat pa adresa e orarë
në udhëkryqet e jetës
kurrkund pa u takuar

trenat që na vjedhin
prej heshtjes
prej zgjimit

PËRSHËNDETJE MIKUT

me këputë lulen s'lypset trimëri

vetëm mallkim
mallkim

IN MEMORIAM

deshi të shndërrohet në fuqi të fjalës
me zjarr të shënojë emrin e vet

po fjala e tradhtoi

FJALË PËR DASHURINË

LETRA

e tërë kjo bukuri vetëm qiell i korrikut

magjistari prej fyshtave të dritës
krijon evën dhe kalin

adam urdhëro e shetit
nëpër botë e kohë si kosmonaut

e në itakë pëlhurën e ngjyrave
thurr e shthurr penelopa

një çupëz ik prej shiut
shtatë herë mbyllet në një zemër

çohen legjione të tëra
ta thyejnë atë dry të artë

e harrojnë shtiza e armë
harrojnë emra ditë e stinë

gufojnë lumenjtë ta lajnë mëkatin
e ushtarit të parë e ushtarit të mbramë

e në itakë penelopa
thurr e shthurr pëlhurën e ngjyrave

në dhomën time të blertë
një klithmë fik llampën

ç'ndodhi në qytetin e ëndrrave
askush s'e di në këtë botë

zogu i lartë pikë e vetme e shikimit

e tërë kjo bukuri vetëm qiell i korrikut

DASHURIA

I.

qeni i bardhë e qeni i zi
bëjnë roje në qetësi

vjen vashëza zonjë me namë
djeg krahët në llampë

vjen trimi azgën i rrallë
çon poterë në mahallë

guxo e shkelja syrin
shembet bukuria në ballë

mundohu ta mashtrosh atë stuhi
assesë bota në kuti

II.

qeni i bardhë e qeni i zi
bëjnë roje në kullën përrallore

marimanga qep e arnon fshehtësinë

trimi zengjin prej belave
çohet i pari gurin hudh në hapësi

në malësi as në qytet s'del kush
t'i bëjë ballë atij frigacaku

e marimanga qep e arnon fshehtësinë

ju lutemi bëni konak
asaj mace të harruar në shi

GRUAJA

dritën e syrit ia ruan
skyfteri i malit
zemrën shtiza e trimit

e lulja lulen zgjon

qiej e qiej rrah
kohë gryka kalon një zog
e s'di ku të ndalë më parë

në krah të vashës apo të lules

cubi shkel besë në gjaqe bie
në mal e vërri veton
kaprollin asnjë plumb s'e zë

e lulja lulen mashtron

një bukuri endet moteve
dherave lind pas shiut
me një zog në krah

e botën sos për një vdekje të re

GAZELA

Shërimi im
është trupi yt, oj grua –
livadh i bleruar.

Shëndeti im
është trupi yt, oj grua –
mesditë e pjekur në rremb.

Urrejtja ime
është trupi yt, oj grua –
mbrëmje e rrëzuar në gjunj.

Oj, grua, oj grua det i thellë.

NJË KËNGË MË TEPËR

Një takim me ty
është një këngë
më tepër në jetë –

flakë e dashurisë.

Një ndarje nga ti
është një këngë
më tepër në jetë –

shi i dhimbës...

O, në mes meje e teje
gjithmonë rritet e rritet
dashuria dhe gjerësitë –

kujtim i largët.

NDARJA

I.

erdha të të harroj
e ti kot e ke

atë thikë
atë lutje
atë lot

II.

qe njeriun që e dashuruam
që e urrejtëm

qe dhëmbi im i zdeshur

ËNDRRA

çel derën e agimit një vashë
në kopshtie del hëna vetë në qiej
u kthen bukurinë e jetën hijeve
lart në kaltri si shpend fluturon

nga larg një trim dorën ia zgjat
sot as mot s'e prek e lumi nget në det
stuhi men me puthje dashurie e mall
në tokën e trëndafilave në të zbardhë shkel

një voglush i vonuar pa pritur e kujtuar
tremb zogun e rënë në degë
trimit vrik i kërcen një reje në qafë
ik e vashës në zemër i mbetet pikë

KUJTIMI

ndodhi njëherë e u bëra guaskë
një valë më mori e më hodhi
në një breg të largët

një nadje erdhën peshkatarët
më bleve ti dashuria ime
prej një tregtari të marrë

në qafë të gjatë më vare si qehlibar

ndodhi njëherë e u bëra gjarpër
tërë bota zbriti në mua
kryet t'ma shtypë

kushedi nga fryu një stuhi atëherë
përtej detit të vdekur
përtej vetes më treti

kaluan ditë kaluan vite e një mot
larg mallkimit e harresës
gjeta shpirtin tënd të shndërruar në therrë

o kush na i barti ëndrrat

ROMANCA

bjeshka bie në fushë qerre e bardhë
diellin sos fyelli i thyer në bel

rexha hije m'hije përvidhet
pushkë as zëra s'i ndien pas

vapa ngreh kurtha rrufe ndez në sy
bota kërkon kokën në një pus

vashës së mekur në blerim
me verë shatë vjete buzët ia lagin

djali i fjetur në urë të fshejtë
ëndërron të kapë zogun në hava

po shih një saltomortale
kërcim i guximshëm në jetë

sa çel e mshel sytë
koha zbardhet në gurë

athua ç'ëndërron rrushja në kullë
fusha del në bjeshkë qerre e zezë

para bukurisë e shiut
rëzohet në gjunj kaprolli i shituar

o rrushja nuse shkon kësaj vere

shprazën pushkë gëzimi
vera do të pihet deri në pikë

po një fyell në mal e vërrë
kërkon rexhën që s'është më

FJALË PËR DASHURINË

Krejt ç'është e bukur
për dashurinë
akoma s'është thënë.

(Prore mbetet diçka të thuhet
n'emër të një kohe
në jetë – herët ose vonë)

Ajo gjithmonë vjen
sapo harrojmë të dashurojmë
dhe kurrë s'është vetëm e sotme.

Krejt ç'është e bukur
mbetet përherë e pathënë,
e kërkuar në jetë.

DHOMAT E ZBRAZTA

REKUIEM

nata e djegur në syrin tim
heq shpirt sokaqeve

ujku uluron damarëve të heshtjes së kafshuar

hëna në kepin e natës
digjet nur

e kënga e zogjve të hutuar
fundoset thellë
në botën e ëndrrave

imzot imzot
kur njeriu vdes
thonë shi bie

nënë
o nënë dhimbë e gjatë

LARGËSITË E PËRGJUMTA
I VRAU BRITMA IME

nën kapakët e syve tu
vdiq diku
dita e fluturave

e largësitë e përgjumta
i vrau britma
ime

nënë
o nënë
dhimbë e gjatë

KOT ËSHTË TË DASHUROSH DHIMBËN

tí u takon shenjtërive

kot është tani të kërkoj
në zemrën e udhëtarëve
në syrin e nënave

kot është të dashuroj
dhimbën time
kot është të të thërras n'emër

ty që të dashurojnë
shirat dhe hirat
nënë

o nënë dhimbë e gjatë

NË MES DY KOHËVE

në mes dy dashurive
jeton ti nënë

në mes dy zjarreve
djeg kujtimi për ty

në mes dy fjalëve
ngrihet perëmendorja jote

në mes dy kohëve
të kërkoj nënë

o nënë dhimbë e gjatë

DHOMAT E ZBRAZTA

rrah era fuqishëm

më zgjon mua të fjeturin
në breg të zjarrit

rrah era në frëngji
urdhëro i them

po fjalët e mia
ajo s'i dëgjon

fuqishëm rrah era

krahët i thyen
për ëndrra të mia

thonjtë i përgjak
për dëshira të mia

unë ia zgjas dorën

dyert e dhomave të zbrazta
krah e m'krah ia hap

urdhëro i them prapë
ajo sytë m'i përflak

e ik vrap e ik vrap
nënë o nënë dhimbë e gjatë

DHIMBA

E NJË SHARRË TË ZONË E KËRKON NËPËR PYLL

kur ti vdes
vaji vërshon këngën
një shtëpi
në mallkim sytë mbyll

kur ti vdes
tërë kohën e lume
një oxhak tym vjell
kalimtari në shtegtim hapin ndal

dhe thonë atëherë
vdiq njeriu me sy të ngjyer
vdiq njeriu me fytyrë të vrrarë

kur ti vdes
një sharrë të zonë e kërkon
nëpër pyll

ATHUA ÇKA I SHKROVE RRUSHËS NË MALËSI

katundar prej kosovës i pa shkollë
kaq shkrojti në letërnjoftimin tënd
me sharrë në krah sapo ia behe
po shpejt zbulove veten e botën
një dimër mësove edhe alfabetin e jetës
dhe rrotën solle rreth vetvetes
ditët në pe i fute në një kthinë pa adresë
dhe një mot t'u gjet emri në fletore të socialit
për ty sa gëzim i madh ishte ajo ditë
kalimthi s'mund të mos them
kudo i pari ishe në aksione e ndërtime
kudo harrove veten dhe emrin ngapak
dora jote aty ku preku dryshk hoq
ar piku amshueshmëri fali e besim
të mirë aq shokët pastaj i pate
asnjëherë nuk të lanë pa emër
ti qeshe veten ndiqje sokaqeve të lodhura
nga vapa nisje e këndoje për do vendet të largëta
ndërsa bora binte mbi kasollen e ëndrrave
me fyellin magjik gjithçkafit frymë i dhe
e ai gjarpëri në fyellin e shurdhët
nëpër gishta të mbështillej e ti këndoje
diellin t'filloje n'ekskurzione rreth kokës

o çka s'bëre në qytetin e panjohur
tinës e haptazi dashurove nganjëherë
po një zojë e rëndë të çmendi
në dashuri ku re njëmijenjë të zezë bëre
sytë prej një dritare s'i hoqe
kapsoll i bëre e gjarpri në fyell
rreth gishtave të mbështillej vazhdimisht
një natë qeni i zi lehu pas guximit tënd
mahallën e përrallosur në këmbë zgjoi
zoja të tha diçka në gjuhën e vet
po ty guximi të mund e qeni lehu gjatë
botën lute t'i shkruash pastaj he analfabet
e sytë e përflakur s'i hoqe nga dritarja e saj
ditë vere ishte plot diell e kaltri
në qytet të madh kur ia behe prapë
pas pesë vjet robërie diku në det
para vilës së panumërt u ule
në dritare as në derë s'u pa kush
pyete pastaj për njëfarë zoje
pyete për qenin e zi oh ai guximi yt i marrë
një fjalë nuk ta tha kush
një ditë prej ditësh nxore një letër
në sytë e tu të gjitha retë u shkrehën
athua çka i shkrove rrushës në malësi

VDEKJA BUZË LUMIT

hajde e qëlloja ç'mendonte
njeriu nën urën e gurit
mija pëllumba fluturonin në hava
prej shuplakës së tij e ai mendonte
lumi vërshonte në syrin e ndezur të verës
hajde e qëlloja ku bridhte
në cilën kohë në cilin planet
e ai mendonte nën urën e gurit
prej shuplakës së tij fluturonin në hava
mija pëllumba e ai mendonte gorre ëndrrash
nësa një sharrë e thyer buzë lumit
yjt numronte yjt e ftohtë të pikllimit

E NATA I KA MBULUAR GJURMËT DHE KLITHJET

je shtrirë buzë lumit i sëmurë
lumit i ke folur në veshin guaskë
ai të ka bartur
dikah të ka bartur
kah vedi
e ti i ke folur me zemër
e dhimbë e të rëna ke ndjerë
në shpirt
në trup

e ti i ke folur lumit të thellë
ai ka ikur kah brigjet e humbura
prej sëmundjes sate ka ikur

e ti je shtrirë buzë lumit të gufuar

lumi ka përgjuar jetën tënde tërë kohën
të ka pushtuar si magjia të ka mashtruar pastaj
lumi të ka vënë në gjumë pas nëntëdhjetenëntë vjet pagjumësie
dhe ka ikur kah brigjet e humbura

ti ashtu me shpirt në hava i shtrirë
ke soditur sytë e zgurdulluar të heshtjes

e nata i ka mbuluar gjurmët dhe klithjet

BOTA U SOLL RRETH BOSHTIT TË VET

nga fundi i një kohe të harruar
nxore një thikë si në pasqyrë u shikove
me fytyrë të mërdhime qeshe
aq fort qeshe sa nata pa zemër ushtoi
sa nata kafshoi veten në theqafje
pastaj mbylle sytë e shkyer
në do kohë të largëta brodhe
mendja ta muar njëherë
askush më i lumtur se ti s'është
e bota rreth boshtit të vet
u soll u soll
tevana këndove një këngë të moçme
ajo fliste për një tokë diellore
për diçka të shtrenjtë fliste
po zë as krah s'kish deri te veshi i lumit
për shëndetin tënd
ahengu u mbajt në maskemball
e ti rrugëve të asfaltuara të qytetit të panjohur
rrugëve të gjata të jetës vallzove
prej mëngjezit në mëngjez
vallzove aq bukur njëherë
sa harrove veten me një trëndafil në zemër
e nata kafshoi veten në theqafje nata e netëve

po lumi kah të barti miku im
një sharrë thyer skaj horizontit qiellin therri
e shi ra shiu rënë ka
currjel ra o zot o djall
e bota rreth boshtit të vet
u soll u soll
medet

E NJERËZIT UDHËTUAN
NË NJË CIRK TË MADH TË HIÇIT

një korb nate prore fluturoi
mbi kokën tënde gorre ëndrrash
lart lart fluturoi ai korb
e ti varg e vistër pushtove
qytete fshatra të panjohura
me një sharrë në krah e pështyve andej
kah fryn ftohët në jetën tonë
kah vjen dimri pështyve e në fytyrën tënde
të humbur në një lum thellë
pështyve e njerëzit udhëtuan
në një cirk të madh të hiçit
udhëtuan e ti sharrove dru
sharrove e u dehe me këngën e sharrës
si me këngën e shiut u dehe
si me vajin e fyellit idhnak e dru sharrove
kurtha ngrehe për gjumë e ëndrra miku im
e atje lart në maskemball
vera u pi deri në pikë për shëndetin tënd
atje lart vera u pi deri në pikë o zot
e një korb nate prore fluturoi
mbi kokën tënde gorre ëndrrash
lart lart fluturoi ai korb

e ti varg e vistër pushtove
qytet fshatra të panjohura
me një sharrë në krah i pushtove
hero i shekullit tim të çuditshëm
e pas çdo udhëtimi të largët në jetë
e pas çdo udhëtimi në vetvete thellë
dëshirove të kesh këmbë të reja
në një çmendore të pashë një mot
ti s'më njohe se në sytë e tu
avullonte nata e botës lagështia
se në sytë e tu friga shndërrohej n'gur përralle
s'më njohe se sytë i kishe të ftohët
të pashë në një kobëtove miku im
po ti ishe kalimtar i mbramë i natës sime
një korb nate prore fluturoi
mbi kokën tënde gorre ëndrrash
lart lart fluturoi ai korb
e njerëzit udhëtuan në një cirk të madh të hiçit
udhëtuan me gomarë o zot o djall

MBI TY GJITHÇKA RA

mbi ty gjithçka ra
edhe guri i hudhur në hava

DHIMBA

të bukur jini
kalorsit e mi
të bukur jini

në këtë pyll
pranë këtij liqeni
nën këtë hënë

të bukur jini
kalorsit e mi
të bukur jini

po sytë
po sytë në ballë
si ju lanë

SHËNIM

“Dhimbë e bukur” botohet për herë të dytë e përmirësuar, e plotësuar dhe e kthyer në gjuhën e unjisuar. Botimi i parë doli më 1967 (NGB Rilindja). Për shkak të tërësisë së veprës disa poezi nga botimi i parë u kanë lëshuar vendin poezive të tjera të publikuara nëpër gazeta e revista të ndryshme (Rilindja, Fjala, Jehona, Zëri i rinisë, etj.) Dy ciklat e fundit janë marrë nga përmbledhja “Sampo”, të cilën e botoi më 1969 NGB “Rilindja”. Pjesa dërmuese e poezive janë shkruar e botuar mes viteve 1960 – 1967. Mendoj se kjo është forma përfundimtare e “Dhimbë e bukur”

28 gusht 1973, Prishtinë

A. P

PLOTNIA E GJUHËS PËRMES REDUKTIMIT SË FJALËS

Krijimi dhe shmangia e heraldikës

Poeti Ali Podrimja ka ndërtuar një figurë në një varg monumental këtu e 40 vjet më parë, *Kosova është gjaku im që nuk falet!* Është simbol i emblematizuar i fazës së parë të shkrimit e që do të ketë më vonë rol të rëndësishëm në interpretimin e tërë opusit letrar të këtij poeti, i cili insiston prej fillimit që kjo të jetë një heraldikë kryesore e këtij vendi. Kjo figurë e ndërtuar si përgjakim i hapur mbi një strukturë arketipore që ka parasysh një trashëgimi dhe një besim të njohur dhe të çmuar, është një pozicionim apodiktik me insistim të ndërthurjes së ligjëratës me argumentim bindës e që nuk lë hapësirë për luhatje. *Kosova* e vënë pranë një përngjasimi të hapur me *gjakun që s'falet*, është një ngritje retorike që të kujton ndërtime të hershme zmadhuese me insistim bindës.

Ky varg më vonë do të bëhet një topos shumë i fuqishëm në jetën kulturore dhe shoqërore të Kosovës. Figura do të gjejë edhe lidhje të shumta shtesë, me referenca të qarta në jetën shoqërore të Kosovës që do të shkojnë deri në denotime precize të identifikimit të masave në kohë dridhshesh të ashpra për tërë popullin. Unë nuk di ndonjë varg tjetër kaq monumental të ndonjë shkrimtari shqiptar që ka arritur të bëjë identifikim aq të fuqishëm të strukturës figurative të folësit me pritjen spektakulare të marrësve dhe për një kohë aq të gjatë. Aq më tepër, mund të thuhet se ky është nga vargjet që është ridimensionuar e risemantizuar me qindra herë për këto 40 vjet e që shpreh fuqinë e artit për të marrë dimensione shtesë në kontekste të ndryshme.

Vargu *Kosova është gjaku im që nuk falet* do të jetë çelës për interpretimin e zhvillimit të mëvonshëm të këtij autori dhe pranimi me të njëjtin intensitet nga lexuesi për një kohë kaq të gjatë.

Me këtë varg poeti ka lidhur që në fillim një kontratë të besueshme me lexuesin e që do të funksionojë si marrëveshje e fshehtë edhe atëherë kur autori do të ekonomizojë tej mase gjuhën, edhe atëherë kur do të vështirësojë tepër natyrën komunikuese të gjuhës dhe do ta reduktojë deri në ekstrem ngarkesën informative të mesazhit në favor të nëntekstit.

Ky është vargu emblemë, të cilin e njohin fëmijët në shkolla dhe të cilin e kanë bërë çelës mësuesit për të depërtuar në poezinë e tij të mëvonshme, e cila shumë herët ka lënë këtë retorikë dhe ka marrë rrugë që ka qenë e vështirë të ndiqet, mos e pamundur nga lexuesit e tij të fillimit.

Në vitet '70 Ali Podrimja ndërton një tip tjetër gjuhe dhe kështu një fazë tjetër në krijimtarinë e tij që mund të quhet fazë e ekonomizimit maksimal të shprehjes dhe e komunikativitetit të vështirësuar. Të kësaj faze janë vargjet:

*ç'guron guri në gurinë
gur guri ndër gurë më i gurti*

*gur i gurëzuar pranë gurit
gurth i nguruar rreth gurit*

*gurron guri në gurë gurësh
guro guroje gurin në gurinë*

*ç'guri pranë gurit gur guri
birë e parë e fyellit tim¹*

Kjo është fazë e ngritjes cilësore të Ali Podrimjes. Autori lë një traditë shkrimi, bën shmangie të madhe stilistike dhe me shmangien e vet bën që të krijohet një shmangie e madhe në poezinë shqipe në përgjithësi. Është ndoshta kryesori që i ka dhënë guxim

---

¹ Ali Podrimja, *Credo*, Rilindja, Prishtinë, 1976, f. 29.

këtij tipi të gjuhës, që i ka dhënë frymë dhe që është shumë e çuditshme, i ka dhënë një fuqi jo të zakonshme identifikuese dhe receiptuese në një mjedis jo shumë të përgatitur për të komunikuar me një strukturë të tillë gjuhe.

Në këtë fazë Ali Podrimja lë pozicionimin ndërtues autorial të folësit dhe kalon në pozicionim joautorial çrëndomtësues e dekompozues. Lë transparencën e figurës dhe mesazhin referencial e lehtë të identifikueshëm, lë ngarkesën informative të mesazhit dhe përbërësit lokalë shënjes. Podrimja zgjeron dhe pasuron përbërësit figurativë të gjuhës, ikën nga domosdoja e relievit nacional të shenjave dhe shtrihet në pakufi, duke gjetur në një gjeografi të largët simbole si *torzo* që nuk funksionojnë më me sistemin e përngjasimit të thjeshtë me ekuivalentet referenciale. Nuk përputhen njëdimensionalisht si alegori për çdo gjë që na ndodh e na rrethon, por funksionojnë si mesazhe dykuptimëshe me fushë të lënë hapur për interpretim.

Mesazhi i këtillë që lë një fushë kaq të hapur interpretimi e lidhjeje të pakufishme referenciale nuk komunikon lehtë dhe as që lë të përmbillet ndonjëherë me tërë kuptimin. Vështirësia në komunikim nuk del nga pakuptueshmëria as leksikore, as e frazës. Komunikativiteti i ulët është qëndrim i vetëdijshëm, koncept krijues dhe rrjedh nga largimi i madh që vështirëson identifikimin referencial.

Nuk mund të shpjegohet lehtë si ka gjetur marrësin në hapësirën kulturore të Kosovës, të para 30 vjetësh kjo strukturë gjuhe dhe këto simbole kaq të largëta. Vetëm kontrata e lidhur në mes të autorit dhe lexuesit që në fillim të fillimit dhe e mbajtur fshehur për këto 40 vjet ka mundur ta shpëtojë situatën. Do thënë se poezia e Ali Podrimjes ka funksionuar gjatë tërë kohës, madje edhe atëherë kur ka qenë skajshmërisht e qethur nga shenjat lokale. Mund të jetë që nuk ka komunikuar me tërë përbërësit e vet dhe mund të jetë që është kanalizuar ndonjëherë jofatumnisht në mesazhe dhe lidhje referenciale të varfëruara e stereotipe, po për të komunikuar nuk ka pushuar asnjëherë. Fundja, ky tip poezie krijohet pikërisht me synime të këtilla, të mos shterret asnjëherë nga rrezatimi shumëkuptimësh, të mos mbyllet kurrë rrethi interpretativ si dhe të mund

t'u japësh atë kuptim që do figurave që lënë përherë pezull rrezikun për të mos u kuptuar kurrë. Humbollti thotë se “*Ideja brenda simbolit mbetet përherë e pakuptueshme në vetvetë*”².

Lexuesi, për çudi ka mbetur i pamashtruar. Ali Podrimja ka zgjeruar gjeografinë e shenjave të veta të sistemit figurativ dhe është treguar i emancipuar. I ka mbetur besnik kontratës së fillimit, ka kërkuar me ngulm shënjes të largët e edhe më të pasur, për të rritur shprehësinë e gjuhës, por ka qenë i kufizuar në selektimin e këtyre shënjesve duke mbetur përherë peng i përngjasimeve me atë idenë e fillimit nga e cila s'ka hequr dorë kurrë. Ai ka sjellë *torçon* në mozaikun figurativ të shqipes për të mbuluar edhe më fuqishëm një dhembje të tij të pafalshme, një gjymtim fatal të qenies e të hapësirës njerëzore. Dhe kjo është identifikuar pa vështirësi.

Poezia e kësaj faze lë pozicionimin bindës, ku renditen argumentet për patundshmërinë e mesazhit dhe emancipohet në një mesazh estetik dykuptimësh me një qëndrueshmëri relative apo edhe heqje dorë nga idetë e ngrira, të paprekshme apo të pafalshme. Autori, i cili artikulonte në fillim ide, për të cilat s'të falë, në këtë fazë relativizon fenomene që mund të quhen të padiskutueshme:

*A dubet guri gjithmonë të mbetet gur
apo të lëshojë pe
në kokëfortësinë e vet.*

*Gjithsesi Njeriu dubet të ndërrojë diçka (Çështje)*³

Libri *Lum Lumi* (1982) dhe poezia që ky autor krijon gjatë viteve '80 është edhe një shmangie stilistike, si rezultat i kredos së tij krijuese për të sjellë vazhdimisht diçka të re në skenën letrare. Siç është e njohur, që shmangiet e suksesshme zakonisht shfaqen njëherë në nivel të gjuhës, Ali Podrimja lë strukturën e gjuhës së ekonomizimit të skajshëm të viteve 70 dhe imponon me drejtpërdrejtsh-

---

² Cvetan Todorov, *Simbolizëm i tumaçenje*, Bratstvo-jedinstvo, Novi Sad, 1986. f. 82.

³ *Lum Lumi*, Rilindja, Prishtinë, 1986, f. 110.

mërinë e gjuhës kolokuiiale që i afrohet më shumë gjuhës së komunikimit të automatizuar, por që nuk preket asnjëherë nga ajo dukuri e rrezikshme.

Me librin *Lum Lumi* Ali Podrimja do të heqë dorë nga simbolet e kërkuara që rrezatojnë konotacione të largëta, si dhe nga fshehtësitë shumështrësore të miteve dhe aktualizimi me sens i tyre. Këtu shfaqet një kthim introvert kah një dhimbje personale që godet unin e tij, djalën e familjen. Kjo ka larguar Podrimjen për një çast nga preokupimi i tij i njohur dhe nga shikimi i gjerë, të cilin e trazon vetëm një fat i madh i etnisë. Po edhe në këtë rast poeti është pritur fuqishëm nga marrësit pavarësisht se në kohën kur shfaqet libri priste mesazhe të qarta për fatin e kombit.

Me librin *Lum Lumi*, Podrimja ka treguar se është mjeshtër i shkëlqyeshëm i zhvendosjes dhe alternimit të konteksteve nëpërmjet ndërtimit të hapësirave dhe nënhapësirave. *Lum Lumi* është shembulli më i mirë se si mbindërtohet një dhembje e thellë individuale në një brengë të madhe për grupin dhe më në fund për fatin e racës njerëzore:

Ti heq shpirt me kokë në jastëk

Turp vogëlushi

Im

Ke mundur tekefundit të ngjeshësh armët e Asimit

E të shkosh në Bejrut

*Të vdesësh për Palestinën*⁴

Fund i gëzuar është libri, ku Podrimja zhdërvillon edhe më tej gjuhën kolokviale, por që thëllon dukshëm ndërthurjen e ironisë në një përmbysje totale të koncepteve me një drejtpërdrejtshmëri mahnitëse të artikulimit. Shqiptime siç janë: *fajtor është shqiptari, unë jam egërsirë, unë jam qen*,⁵ shënojnë nivelin më të lartë të ironisë me ç'gjë autori ka arritur të rrënojë e të përmbysë atavizma të ngarkuara

---

⁴ Po aty, f. 69.

⁵ Ali Podrimja, *Fund i gëzuar*, Rilindja, Prishtinë, 1988, f. 61.

gjatë, me dhunë e destruksion njerëzor. Vetëm me këtë përmbysje, me këtë kthim tejet të drejtpërdrejtë në vetën e parë, autori ka mundur t'i shpëtojë rrezikut permanent që të zhytet në vorbullën e helmimit të gjuhës. Luftimi i dhunës me të njëjtat mjete e me të njëjtën strategji gjuhësore bart rrezikun e degjenerimit në fakturë pllakateske ligjërimore. Ironia është e vetmja armë efikase, e cila me t'u futur në mes, të largon nga ai rrezik dhe bën edhe më të mprehtë mesazhin duke e çliruar nga pesha e tepërt emocionale.

Më vonë, kur realiteti kosovar vjen e ashpërsohet gjithnjë e më shumë, kur dhuna mbërrin kulmin dhe autori ballafaqohet me pamjet gjenocidale ndaj kombit, të cilit i ka kushtuar një jetë të tërë, nuk mund t'i shpëtojë rrezikut që të reagojë atypëraty me pëlctije të shpejta, të drejtpërdrejta e të fryra emocionalisht.

Zhvendosjet mitike

Macja e zezë është simboli, të cilin Ali Podrimja e ka ngritur mbi rrënojat e një miti të vjetër për macen e zezë. Macja e zezë është një predestinim fati që ndjek folësin e poemës gjatë gjithë rrugës apo gjatë gjithë jetës:

*Në udhëtimin tim
Një macë e zezë më ndjek*

*E shpirti më thotë
Në gjysmë rruge ke për të mbetur*

*E kënga më thotë
I verbëri i verbër ka mbetur*

*E ëndrra më thotë
Më kërko në zhgjëndërr*

*Po eja e thuaje atë fjalë
Kur s'di kë dashuron apo urren*

Eja e besojë fytyrës në pasqyrë

*Një macë e zezë më ndjek
Në udhëtimin tim*

*Orën e fatit ajo dikton*⁶

Poeti e ka zhvendosur figurën nga heraldika shumë e njohur e macës së zezë dhe e ka vënë në kontekstin e tij poetik. Macja e zezë ka ruajtur disa tipare të mitit të vjetër (ajo dikton fatin), po poeti i ka vënë disa kufizime përmes kontekstit të tij poetik dhe e ka ngarkuar me disa kuptime që dalin nga sociumi politik i Kosovës i gjysmës së dytë të shekullit XX.

Një kult i ri të cilit i falet

Guri është njëri nga simbolet shumë të shpeshta të poetëve të Kosovës, i cili përbën një pjesë të mirë të heraldikës shqiptare. Bashkë me simbolin e kullës, kanë dominuar nja dy dekada gjuhën e poetëve shqiptarë duke u lidhur të shumtën e rasteve me një simbolikë të kanalizuar kombëtare. Ali Podrimja e ka ngritur në nivel shenjtërie, në kult, të cilit i falet:

*Çdo gjë është e përkryer në ty
Dhe askujt s'i falem
Sa forcës sate*

...

*bie në gjunj para teje
dhe lutem për forcën tënde
që botën mban në shuplakë*⁷

...

---

⁶ Ali Podrimja, *Torço*, Rilindja, Prishtinë, 1979, f. 7.

⁷ *Credo*, f. 25.

Gjakimi për një fuqi që të mbron e të ruan, falja e përlulja përpara asaj fuqie e asaj fortësie e bën simbolin e gurit një figurë ku varen shpresa e synime të një sociumi të rrezikuar.

merreni këtë guri

*pagëzoni ose lëreni pa emër
ndërrojani kobën ndërrojani kelimën*

lëreni pa tokë lëreni pa qiell

*merreni këtë guri e hidheni
ku të doni*

*fortësia e tij na përjetëson*⁸

Guri ka tiparet e një simboli që shkon kah alegoria, për të mbuluar një fatum të një populli, të cilin, e fortëson apo e përjetëson dhuna, dëbimi, mungesa e lirisë dhe hapësira e ngushtuar.

Figura e identitetit

Kulla është simboli që kanë krijuar poetët e Kosovës, për t'u mbrojtur, për t'u mbyllur, për t'u fshehur, për të prerë rrugët që sjellin të panjohurën e të papriturën, e herë herë për t'u izoluar. Është simboli i shtrydhur nga shumica e poetëve dhe i takon kategorisë së simboleve heraldike, të shtrydhura deri në fund. R. Qosja mendon se kulla, në poezinë e shumë poetëve të sotëm të Kosovës, do shikuar si pjesë e simbolizmit tradicional, të heroizmit kombëtar, izolacionizmit dhe provincializmit kulturor.⁹

Te një pjesë e mirë e poetëve, nervin poetik të të cilëve e karakterizon retorika ngritëse, patosi dhe artikulimi pëlcitës gjuhësor,

---

⁸ Po aty, f. 31.

⁹ Rexhep Qosja, *Poetika e resemantizimit*, Koha në unazë, Rilindja, Prishtinë, 1980, f. 28.

kulla është bërë simboli më i shpeshtë, më dominanti, më i njohuri e me këtë edhe më i shtrydhuri e më i zbrazëti. Simboli që është modeluar për t'u fshehur, është bërë kështu fusha më e hapur ku shihet qartë çdo gjë.

Për poetin Ali Podrimja, kulla është një cak drejt së cilës të çon një rrugë e panjohur, një gjakim për të gjetur identitetin. Njohja e identitetit përkon me mbylljen e grilave ngjyrë gri dhe hapja e derës koïncidon me mbylljen e peizazhit:

*Deri te Kulla ime
Udha e panjohur më çon*

*Hap derën mbyll peizazhin
Lëshoj grilat ngjyrë gri rreth meje*

*Nën kokë
Vë Çelësin dhe Shpatën*

*Dikund në mes meje e botës
Tufa kullot ëndrrat¹⁰*

Folësi i poemës vë nën kokë Çelësin dhe Shpatën. Po vjen një kohë, kur çifti Çelës – Shpatë do humbë kuptimin, kur izolimi do shpërthejë, kur do hyhet e dilet po, edhe deri në atë gjendje, të çon e njëjta rrugë, e panjohura:

...
*përditë e më shumë
përditë e më pak*

*në Kullën time
hy e dal dal e hy*

---

¹⁰ *Credo*, f. 37.

pa Çelës pa Shpatë

*se çdo gjë shihet
çdo gjë ndihet*

*e deri te ajo
udha e panjohur më çon*¹¹

Rrezikut që simbolet të zbrazen deri në fund, me përdorimin e shpeshtuar dhe me insistimin që të kanalizohet domethënia e tyre, nuk i ka shpëtuar një pjesë e madhe e poetëve. Heraldika e ndërtuar në veprat e poetëve është identifikuar lehtë me referentët realë nga lexuesi i tyre, sa herë që gjuha e poezisë është karakterizuar nga komunikativiteti i lartë. Podrimja e ka evituar këtë rrezik me dy veprime: me gjuhën e komunikativitetit të ulët (lexuesit i ka vënë terrin në sfond) si dhe me ikjen e shpeshtë për të zgjeruar gjeografinë e simboleve sa herë që pavetëdijshëm ka parandjerë se po zbulohet deri në fund. Simbolet që zbulohen deri në fund pushojnë të jenë simbole.

Basri Çapriqi

---

¹¹ Po aty, f. 41.

PËRMBAJTJA

DHIMBË E BUKUR (1967)	7
NJI SHPIRT KULLË E NALTË E METOHISË	9
Sëmundja	9
Kanga e verdhë.....	10
Vetmija. Trumpeta	11
Balada.....	12
Vjeshta ose elegji për gruen në kalim	14
Bukurija	15
Largësitë e zgjimit	16
Drita	17
Shetitja nëpër kohë me fyellin e Rexhës	18
Agimi.....	20
Nji shpirt kullë e naltë e Metohisë.....	22
VDEKJA E DASHUNISË - POR FILLIM I KANGËS	23
Fjala për dashuni	23
Njeriu dhe deti.....	24
Kush preku fundin e detit s'asht mes nesh	26
Nata.....	27
Qetësija e humbun	29
Kipci.....	31
Thirrje kangës	32

Kthimi në vete	34
Fuqija e kangës	36
Mikut.....	38
Lutja ime e vetme.....	39
Trenat.....	40
ANDRRA	41
Letra	41
Nji kangë ma tepër.....	43
Andrra.....	44
Dashuniya	45
Grueja	47
Gazela	48
Kujtimi.....	49
Ndamja	50
Kangë rruge.....	51
Romancë.....	57
DHIMBË E BUKUR	59
Tregimi për lirinë dhe ne.....	59
Dhimbë e bukur	61
Pëshertima.....	62
Përmendorja e një prindi	63
Mbas-verës	65
Rekuem.....	67
TOKA E ZGJUEME	68
Toka e zgjueme I – XVIII	68
Koha jonë e koha e fëmijve tanë	91

SAMPO	93
Vetëm ose Hamlet i sëmurë	95
PËRMENDORJA E NJË PRINDI	96
Përmendorja e një prindi.....	96
Kulla.....	97
Çka të them tjetër për babën tim	99
Tash baba im flet në emër të njerëzimit	101
E NJË SHARRË TË ZONË E KËRKON NËPËR BOTË ...	102
E një sharrë të zonë e kërkon nëpër botë.....	102
A thua çka i ke shkruar Rrushës në malësi.....	103
Vdekja buzë lumit	106
Lumi ka ikur kah brigjet e humbura.....	107
Bota ëshë sjellë	109
E njerëzit udhëtuar kanë në një cirk të madh të hiqit.....	111
Gjithçka mbi ty ka ra	113
ATA NUK JANË MË	114
Borëra të ftohta në pikë të verës. I, II, III.....	114
Keni lindur kot dhe nuk jeni njerëz, than?.....	117
Njëherë vonë i ra dikujt ndër mend	118
Çka t’i pëshpëris kujtimit të varur në rremb drite	119
Kalorës kalorsi në këtë fushë pa asnjë plep e hije	120
Droj se kurrëgjë s’do mbesi pas këtij blerimi.....	121
KOHËRAT	122
Unë.....	122
Një arap i zi pa emër e histori	123
Asnjë fjalë të keqe për prindërit tanë	125
E emrin e ka dashuri.....	126
Përralla e pabesueshme	128
Hajde shok poet e këndoje një këngë	129

Rrufes turrin dua t'ia ndal	131
Ali Binaku.....	132
Hijeve ua shkurton këmbët një sharrë	133
SI E KEMI ZBULUAR DETIN	134
Si e kemi zbuluar detin	134
Një kohë që s'ka ekzistuar për ne	136
Deti.....	137
BALADA PËR URËN.....	139
Balada për urën.....	139
Krahu i dallëndyshës sa zgjim i pafat	140
Ai më i vogli dhimbë më e madhe e nënës	141
Sahat i kohës sa bie?	142
DHOMAT E ZBRAZTA	143
Rekuem.....	143
Largësitë e përgjumta i vrau britma ime	144
Kot është të dashurosh dhimbën.....	145
Në mes të dy kohërave.....	146
Dhomat e zbrazta.....	147
Mallëngjimi.....	149
KUJTIMI PËR DASHURINË	150
E na e presim të vijë	150
Filli i një këngë për mua dhe dashurinë	151
E kthimi i truar i vetes.....	152
E fuqia e vdekur shkrihet në këngë.....	153
E njëri tjetrin e kërkujmë pa pra	154
Dashuri s'është vetëm të rrosh.....	155
Balada për kalin dhe dashurinë	156
Vetes kurrë s'ia pranoj se për krejt ç'është e jotja këndoj...	157
Baladën për mua një këngëtar i verbër e këndon	158
Bëhu dashuri e mos vdis	159
E një tjetër kumbonë po bie.....	160

Kisha për ta vizatuar dashurinë dhe bukën.....	161
E njeriun e harruar kahmos e kafshon kënga e vet.....	162
SECILI UDHËTAR PËRSHËNDET NË MËNYRË TË VET.	163
Njerëzit	163
Secili udhëtar përshëndet në mënyrë të vet.....	164
DHIMBË E BUKUR (1973)	165
SHETIA NËPËR KOHË	167
Bukuria.....	167
Sëmundja.....	168
Vjeshta ose gruaja në kalim	169
E verdha	170
Ura e fshejtë.....	171
Vetmia.....	172
Largësitë e zgjimit	173
Drita	175
Shetia nëpër kohë.....	176
Mëngjezi	177
DETI DHE KËMBONARET	179
Koha që s'ekzistoi për ne.....	179
Kaltri.....	180
Deti.....	181
Njeriu dhe deti.....	183
Nata.....	185
Qetësia e humbur.....	186
Kipci.....	187
Kthimi në vete.....	189
Si e zbuluam detin.....	191
Kush preku fundin e detit s'është mes nesh	192

FJALA DHE TRENAT	193
Fjala.....	193
Ç'të bëj.....	195
Kënga.....	196
Trenat.....	197
Përshëndetje mikut	198
In memoriam	199
FJALE PËR DASHURINË	200
Letra	200
Dashuria I, II	202
Gruaja	204
Gazela	205
Një këngë më tepër.....	206
Ndarja I, II	207
Ëndrra.....	208
Kujtimi.....	209
Romanca.....	210
Fjalë për dashurinë.....	212
DHOMAT E ZBRAZTA	213
Rekuem.....	213
Largësitë e përgjumta i vrau britma ime	214
Kot është të dashurosh dhimbën.....	215
Në mes dy kohëve.....	216
Dhomat e zbrazta.....	217
DHIMBA	219
E një sharrë të zonë e kërkon nëpër pyll	219
Athua çka i shkroi rrushës në malësi.....	220
Vdekja buzë lumit	222
E nata i ka mbuluar gjurmët dhe klithjet	223
Bota u soll rreth boshtit të vet	225
E njerëzit udhëtuan në një cirk të madh të hiçit.....	227
Mbi ty gjithçka ka ra	229

Dhimba.....	230
SHËNIM.....	231
PLOTNIA E GJUHËS PËRMES REDUKTIMIT SË FJALËS.....	233

ALI PODRIMJA

VEPRA

Vëllimi i dytë

Prishtinë, 2013

Botues:

AKADEMIA E SHKENCAVE DHE E ARTEVE E KOSOVËS

Design: ZENI BALLAZHI

Radhitja & faqësja: BURIM REXHEPI

Lektor & korrektor: SHEFQET RIZA

Madhësia: 15.62 tabakë shtypi

Tirazhi: 500 kopje

Formati A5 (14.8 x 21 cm)

Shtypi: FOCUS-PRINT, Prishtinë-Shkup

Katalogimi në botim – **(CIP)**

Biblioteka Kombëtare dhe Universitare e Kosovës

821.18-1

Podrimja, Ali

Vepra = Works / Ali Podrimja. - Prishtina : Akademia e Shkencave dhe Arteve e Kosovës : Seksioni i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, 2013. - libra ; 21cm.

Vëllimi 2 : Dhimbë e bukur (1967) ; Sampo(1969) ;

Dhimbë e bukur (1973) ;

250 f., portreti i autorit

Plotnia e gjuhës... / Basri Çapriqi : f. 233-242

ISBN 978-9951-615-14-3

ISBN 978-9951-615-16-7